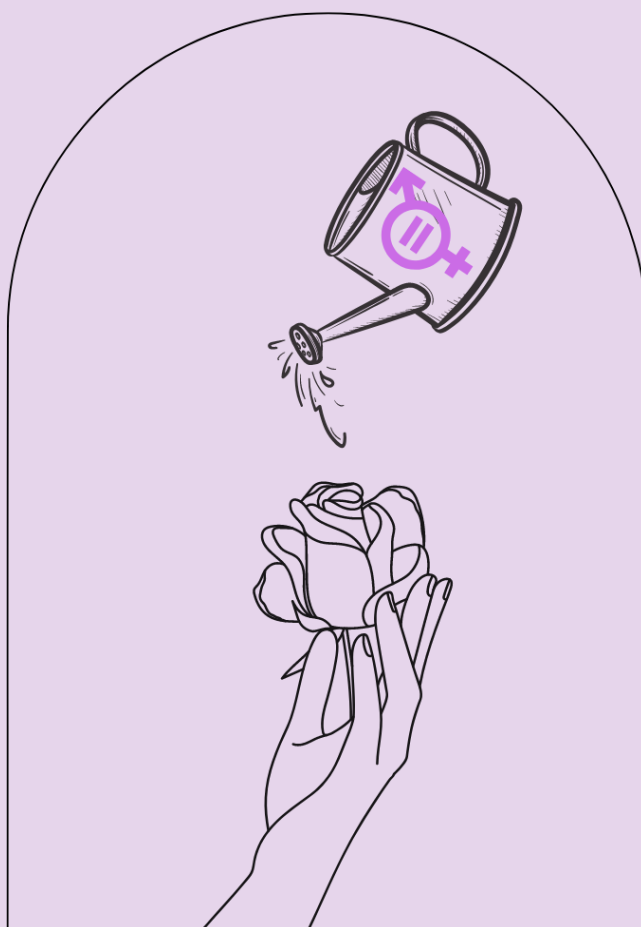

SEXISME I INFÀNCIA: LA CONTINUÏTAT D'UNA SOCIETAT SEXISTA

Pseudònim: Roma

Àrea d'investigació: Seminari de filosofia

Curs escolar: 2022/2023

*“No busquem ser iguals,
sinó la igualtat de possibilitats de ser diferents.”*

Mari Chordà, 30 d'agost de 2022

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	1
1. EL GÈNERE, EL SEXE I LA SEXUALITAT	4
1.1. Origen.....	4
1.2. Definició.....	5
1.3. La impossibilitat de distingir entre gènere i sexe.....	7
1.4. La sexualitat i la societat.....	8
2. ELS ROLS DE GÈNERE	11
2.1. Què són?.....	11
2.2. Exemples.....	12
3. QUÈ ÉS EL SEXISME?	16
3.1. Tractament de les dones per diferents filòsofs.....	16
3.2. Què porta a discriminar les dones?.....	17
4. UNA PINZELLADA PER LA HISTÒRIA FEMINISTA	22
4.1. L'àmbit religiós.....	22
4.2. L'època medieval.....	23
4.3. Els darrers cinc segles.....	25
5. EL PROGRÉS DE LES LLIBERTATS DE LES DONES EN LA VIDA QUOTIDIANA	27

6. EDUCAR ELS INFANTS DES DE LA IGUALTAT COM A SOLUCIÓ PER ACABAR AMB UNA SOCIETAT SEXISTA.....	33
6.1. Grup de discussió amb famílies.....	33
6.2. Observo els infants.....	35
7. ACTIVITATS I MATERIAL ADREÇAT A FAMÍLIES.....	36
7.1. Factors que afecten els infants.....	36
7.1.1. L'estètica.....	36
7.1.2. El contingut audiovisual.....	37
7.1.3. Els contes i cançons populars.....	38
7.1.4. Els jocs.....	40
7.1.5 Les professions.....	41
7.2. Coeducació: eduquem des de la igualtat.....	41
7.2.1. L'educació afectiva i sexual.....	42
7.2.2. Els jocs i les joguines.....	42
7.2.3. Els rols familiars.....	43
7.2.4. El llenguatge.....	43
7.2.5. Els llibres i els contes.....	44
7.3. Faula.....	47
CONCLUSIONS.....	51
FONTS D'INFORMACIÓ.....	54
ÍNDIX D'IMATGES.....	60

ANNEXOS	I
Annex 1. Entrevista a Mari Chordà.....	I
Annex 2. Entrevista a X1 i X2.....	VII
Annex 3. Entrevista a P1 i M2.....	XI
Annex 4. Entrevista a S1.....	XIII
Annex 5. Entrevista a N1.....	XVII
Annex 6. Entrevista a SP1.....	XX
Annex 7. Enquesta.....	XXII

INTRODUCCIÓ

Part dels comportaments dels infants reflecteixen el vist a casa. Allò après en l'àmbit familiar esdevé el corrent i el fàcil és reproduir les maneres de ser i de fer de les nostres famílies: creences, valors, normes... Acceptem des de ben petits (parlem d'aprenentatge vicari), ens emmirallem en els pares, que les conductes i les creences correctes són precisament les apreses a casa i acostumem a normalitzar aquelles conductes que ens han ensenyat, independentment de si són correctes o no, sovint sense reflexió i com una mera repetició del que es fa. "Sempre s'ha fet així!" "deixem les coses com les hem trobat!" són expressions que intenten justificar un estat de coses on les dones han estat (i són) tradicionalment discriminades en negatiu del mateix mode que altres maneres d'entendre la sexualitat i el gènere. El punt de partida d'aquest treball és la consideració que neix a partir d'entendre l'humà com un ésser cultural i que diferents conceptes com ara els vinculats a sexe i gènere no poden definir-se sinó com a construccions culturals que han estat usades des de diferents àmbits, la religió per exemple, per a menystenir aquelles persones que no entrarien en les línies marcades per les diferents «oficialitats» que s'han donat i es donen al llarg de la història. El punt d'arribada del treball és, sense cap dubte, oferir una lectura del que es proposa: sexe, sexualitat i gènere, com aspectes que lluny d'identificar els humans, el que fan és oferir una variabilitat mai tan important com el mateix fet de ser humans, perquè l'important és esdevenir humans i anar desterrant dels nostres comportaments qüestions com ara la violència. *Encara no som humans* és el títol d'un assaig d'Eudald Carbonell, que hauria de fer-nos reflexionar sobre què fem i què creiem, i sobre com arribar a un món on la llibertat de les persones, entesa, és clar, des del respecte, ens porte a una convivència pacífica – mai una pau armada – on la vida pugue, en tots els seus aspectes, ser digna de ser viscuda.

Les conductes sexistes són una base fonamental que acostuma a aparèixer durant el procés de creixement i aprenentatge del fill, tot i que solen passar desapercebudes, ja que la majoria d'aquestes, malauradament, estan normalitzades.

Una conducta sexista és una actitud o valoració discriminatòria per raó de sexe.¹ Es fonamenta en una cultura que diferencia les persones en dos sexes i els jerarquitzava, discriminant negativament les nenes i les dones. Aquestes conductes són difícils de detectar, ja que encara ara estan molt arrelades en la societat i es donen de manera natural en la vida quotidiana. Per això, detectar-les i erradicar-les no és fàcil.

Hi ha clares evidències que és necessari canviar les nostres conductes sexistes en la nostra societat. Estem progressant, però dintre d'aquest àmbit ho fem molt lentament i el pas més important és conscienciar-nos i educar les noves generacions des de la igualtat. L'ideal seria erradicar tota conducta sexista a escala global, d'aquesta manera la societat i la qualitat de vida de tothom milloraria.

Amb aquest treball m'agradaria poder contribuir a resoldre, en la mesura del possible, aquesta problemàtica i ajudar a canviar la mentalitat sexista d'alguns adults o com a mínim fer-los reflexionar. Hem de recordar que ben segur tots hem estat participants directa o indirectament d'una conducta sexista algun cop en la nostra vida i que encara ens queda molt camí per recórrer.

Els objectius que m'he marcat en l'avantprojecte del meu treball de recerca han estat els següents:

- ❖ Conèixer les definicions de gènere i sexe amb més profunditat.
- ❖ Ser conscients del lligam de la sexualitat en la nostra societat.
- ❖ Saber què són els rols de gènere i analitzar quins s'atribueixen als homes i quins s'atribueixen a les dones actualment.
- ❖ Conèixer què és el sexisme.
- ❖ Investigar què porta a discriminar les dones.
- ❖ Visibilitzar dones referents en la lluita feminista.
- ❖ Analitzar el progrés de les llibertats de les dones en la vida quotidiana durant els darrers vuitanta anys.
- ❖ Comprovar com l'educació que reben els infants pot influenciar-los a què tinguin comportaments sexistes o no.

¹ Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació. (desembre 2018) *Sexisme*.

El projecte ha anat sorgint a partir de la investigació i el treball de camp mitjançant entrevistes, enquestes, grups de discussió, anàlisi de comportament, recerques per internet i lectures. Primerament, vaig començar cercant a internet diferents definicions com la de gènere i sexe, fins i tot abans de començar a pensar l'estructura del treball, ja que sabia que aquestes definicions les havia de tenir clares, perquè al final serien el punt de partida del treball. Un cop vaig conèixer aquestes definicions, vaig començar a pensar en l'estructura del treball i a cercar informació per tal d'anar construint la part teòrica. A l'hora de cercar informació vaig trobar-me amb el problema següent: el tema del sexisme engloba molts àmbits i cada cop que trobava informació de qualsevol tema que em cridés l'atenció volia parlar-ne al treball, però si hagués continuat així, probablement encara estaria fent-lo. Per aquest motiu vaig haver de reflexionar i centrar-me del tot en aquells àmbits sobre els quals creia que podrien ser el fil conductor per comprovar a la meva hipòtesi. Un cop acabada la part teòrica del treball vaig començar amb la pràctica. D'una banda, vaig realitzar una enquesta que em van respondre 116 persones i d'aquí vaig poder fer un buidatge sobre els rols de gènere que es donen a les famílies avui en dia. D'altra banda, vaig fer un total de 6 entrevistes a persones de diferents generacions per tal d'analitzar l'evolució de les llibertats de les dones, entre aquestes persones una d'elles és Mari Chordà, una dona del nostre territori que ha lluitat i lluita pels drets de les dones públicament. Finalment, vaig dur a terme 2 grups de discussió a famílies d'infants d'entre 3 i 12 anys, per tal de veure que en pensaven sobre diversos temes relacionats en la igualtat. També vaig analitzar quines joguines tendien a escollir jugar els infants d'aquestes famílies. A partir de tot aquest procés, he acabat construint el que a continuació llegireu, un treball que tant de bo trobeu interessant i us faci reflexionar sobre la lluita constant a la qual ens veiem involucrades les dones.

1. EL GÈNERE, EL SEXE I LA SEXUALITAT

1.1. Origen

L'antropòloga Margaret Mead ha estat una de les pioneres en la descripció del concepte de gènere, desvinculant els rols de gènere del sexe biològic.² Margaret va fer nombrosos viatges al llarg de la seva vida analitzant diferents cultures i les diferències que presentaven entre elles, observant entre altres aspectes que la consideració del paper de cada sexe podia variar enormement segons les creences de la població.

Més tard, el 1949 es va publicar *El segon sexe* per Simone de Beauvoir, que estableix una diferència entre sexe i gènere. Homes i dones són resultat d'una construcció cultural, no biològica: «No es neix dona, s'arriba a ser-ho».

Si aprofundim en el llibre, arribem a la conclusió que la societat disposa el que és apropiat per nois i noies, dones i homes i tot allò que es relaciona amb el sexe femení està infravalorat en comparació al que es relaciona amb el sexe masculí. Si com a dones decidim sortir del patró, acostumem a pagar un càstig social que pretén que continuem seguint els rols apropiats per a cada gènere. No obstant, tot depèn del nostre procés de socialització, del nostre entorn, de la família, de l'escola, de les amistats, de les feines. El problema de base és que la mentalitat androcèntrica i masclista és la que predomina encara en la nostra comunitat.

Fins als anys seixanta els termes sexe i gènere són utilitzats indistintament i és el sexòleg John Money qui proposa el terme «rol de gènere» (gender role) per descriure el conjunt de conductes atribuïdes a les dones i els homes ja el 1955.³ L'aportació del llibre rau en l'adquisició d'aquest rol de gènere o identitat de gènere per mecanismes similars als de l'adquisició del llenguatge:

² Mimenza, O. C. & Mimenza, O. C. (agost 2017). La teoria del género de Margaret Mead.

³ Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo.

Com que la identitat de gènere es diferencia abans que el nen en pugui parlar, se suposava que era innata. Però no és així. Es neix amb alguna cosa que estava preparada per ser més tard la seva identitat de gènere. El circuit imprès ja hi era, però la programació no estava establerta, com en el cas del llenguatge. La seva identitat de gènere no podia diferenciar-se ni esdevenir masculina o femenina sense l'estímul social.

1.2. Definició

A finals dels anys 1960, Robert Stoller, professor nord-americà de psiquiatria a la Facultat de Medicina de la UCLA i investigador de la Clínica d'Identitat de Gènere de la UCLA, va introduir un debat terminològic entre aquests dos termes: el sexe i el gènere.⁴

El sexe és el conjunt de modalitats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que polaritzen els individus d'una mateixa espècie en mascles i femelles. Tanmateix, també es pot donar el cas que una persona naixi amb òrgans genitals masculins i femenins, en aquest el que designaven, en l'època, per "hermafroditisme", avui en desús pel seu caràcter pejoratiu (ja que implica una concepció eròtica d'aquestes persones), i que avui en dia designem per "diversitat del desenvolupament sexual".

El gènere, en canvi, és el conjunt de creences, proposicions i atribucions que es construeixen socialment agafant la diferència sexual com a base. Aquesta construcció social és totalment subjectiva, però ha acabat sent normalitzada i acceptada per la major part de la població. D'aquesta manera, aquesta construcció que ens han imposat o que nosaltres directament hem acceptat, fa que hi hagi diferències prou notables entre homes i dones. És com si hi hagués un filtre que determina que hi ha dos rols diferents a seguir; un per als homes i un per a les dones.

⁴ *Problematització històrica dels conceptes "gènere" i "sexe" en la ciència occidental.* Uab.cat.

La diferenciació de gènere té diferents matisos depenent de cada cultura. Les cultures realitzen la seva pròpia simbolització de la diferència entre els sexes, i engendren múltiples versions de la dicotomia home/dona. El que és simbòlic és la institució de codis culturals que, mitjançant suposicions determinen diferències entre iguals, els humans. El gènere atribueix característiques "femenines" i "masculines" a diferents activitats i conductes. Des de la infància anem percebent les representacions d' "allò femení" i d' "allò masculí" mitjançant el llenguatge i la materialitat de la cultura (els objectes, les imatges, etc.). Una de les primeres representacions entre gèneres que adquirim és la parla. Mitjançant el llenguatge es pot veure clarament la diferenciació que hi fem entre home/dona.

Curiosament, les dones, com a mínim durant els darrers segles, hem estat les afectades dintre d'aquestes diferenciacions. Ser les afectades vol dir mostrar-nos inferiors i incapacitades per dur a terme certes activitats, fins tal punt que ho hem acceptat i hem normalitzat veure la figura dels homes superior a nosaltres. Per sort estem progressant i a poc a poc aquesta desigualtat està millorant cap a la igualtat. A continuació es pot veure l'augment de delictes sexuals a Espanya entre l'any 2021 i 2022, concretament del mes de gener fins al mes de juny. Aquestes dades són una mostra de què encara queda molt per canviar i assumir per tal d'arribar a la igualtat homes/dones.

AUGMENT DELS DELICTES SEXUALS A ESPANYA 2021/2022			
TIPOLOGIA PENAL	2021	2022	Var. % 22/21
Delictes contra la llibertat i indemnitat sexual	7.885	9.389	19,1
Agressió sexual amb penetració	955	1.211	26,8
Resta de delictes contra la llibertat i indemnitat sexual	6.930	8.178	18,0

Figura 1. Augment dels delictes sexuals a Espanya 2021/2022

Seria interessant poder arribar a la igualtat total entre dones i homes, ja que les mínimes diferències biològiques que ens fan diferents entre tots dos no han de determinar els rols de cadascú.

1.3 La impossibilitat de distingir entre gènere i sexe

Més enllà d'aquesta diferenciació entre gènere i sexe, la filosofa Judith Butler afirma que per ella no és possible distingir entre gènere i sexe.

Per a Butler, el gènere està culturalment construït en dos grans blocs: masculí i femení i ho veiem com si tothom hagués de néixer predeterminat a formar part d'un d'aquests dos blocs i no és així. El nostre cos no porta interioritzat cap d'aquestes dues diferenciacions, són les que culturalment s'hi han donat i no tenen per què ser les correctes. És per aquest motiu que sofreixen tants problemes psicològics tots aquells nens o persones que "no encaixen" dintre aquests dos grans blocs.

Butler considera que termes com a «masculí» o «femení» estan subjectes al canvi, ja que les connotacions associades a cadascú canvien segons les fronteres geopolítiques i l'època. Els termes de la designació de gènere no es poden fixar per sempre, perquè estan en un procés de constant canvi i aferrar-se a una sola identitat pot arribar a oprimir la identitat mateixa.

La tesi que Butler defensa és que el sexe no és donat biològicament, sinó que tant sexe com el gènere són una construcció social, que ja se'ns atribueix abans que nasquem.

El cos és marcat pel sexe, però és marcat abans que la marca, la primera marca prepara al cos per a la segona i després el cos és només significatiu sense llenguatge per ser marcat en aquest segon sentit. El cos és constituït com a significatiu només a través de la marca.⁵

⁵ *Ibid.*, p. 149.

El que tenen en comú tant el gènere com el sexe és que tots dos són construccions socials. En el cas del sexe, quan un individu no neix en les característiques que s'adapten a un dels dos sexes estipulats per la societat, el que es fa en la major part dels casos és operar-lo, per tal de fer-lo encaixar. Aquesta classificació produeix molts trastorns psicològics en totes aquelles persones que senten que no encaixen en el sexe femení ni masculí.

1.4 La sexualitat i la societat

No podem perdre de vista que la nostra societat té un valor molt arrelat a la sexualitat. L'educació sexual comença els primers dies de vida de l'infant d'una manera no intencionada i ve donada principalment per la família.

En la nostra cultura es continua veient de forma pejorativa aquella persona que arriba a una edat adulta i la sexualitat no és present a la seva vida amb expressions com: “es quedarà per vestir sants”, “ja se li està passant l'arròs” o “és fadrina vella”.

Contràriament, si una noia o una dona té una vida sexual molt activa es parla d'ella com una “solta” o fins i tot com una “meuca”. Majoritàriament, aquests comentaris van dirigits a dones, això fa que visquem reprimides a causa de la pressió sobre que diran o pensaran els altres. En el cas dels homes no tenen tanta pressió social, per tant, podríem considerar que tenen més llibertat en l'àmbit de la sexualitat.

El mateix passa amb l'orientació sexual. Tot i que cada cop s'està normalitzant més, tota persona amb una orientació sexual diferent de l'heterosexual molts cops és mal vista o mal parlada per la societat. El que és curiós és que a l'època clàssica trobem referències que demostren que no sempre hi ha hagut repulsió cap als homosexuals, el mite de l'androgin de Plató ho demostra clarament.

El mite de l'androgin és una de les al·legories o mites de Plató. Es troba en l'obra *El convit*, en el capítol en què parla Aristòfanes.

Aquest mite de Plató relata que en el passat els éssers humans eren com dos cossos enganxats per l'esquena. Eren de forma esfèrica i tenien quatre cames, quatre braços i un sol cap amb dues cares col·locades en direcció oposada. N'hi havia de tres tipus: aquells que eren compostos per dos cossos d'home, els de dos cossos de dona, i els que eren compostos d'un cos d'home i un de dona. Cada tipus era doncs un sexe: el masculí, descendent del Sol, el femení, descendent de la Terra i l'androgin, descendent de la Lluna. Tenien una força extraordinària i un gran orgull, fins al punt que van conspirar contra els déus i van intentar pujar fins al cel per atacar-los.

Aleshores Zeus i els altres déus van deliberar què havien de fer-ne i no trobaven cap solució. No podien matar-los, ja que els déus s'haurien quedat sense els honors i els sacrificis rebuts per part dels humans. Finalment, van decidir dividir-los per la meitat per fer-los més febles i repartir-los per tot el món.

D'aquesta manera, els éssers resultants anaven cercant la seva meitat a fi de completar-se. Tots aquells humans que són partició de l'individu mig home mig dona, que aleshores s'anomenava androgin, se senten atrets per les dones (serien heterosexuales). Totes aquelles dones que són partició de l'ésser amb dos cossos de dona, no paren cap atenció als homes sinó que tendeixen cap a les dones (serien lesbianes). En canvi, tots aquells que són partició de l'ésser amb dos cossos de mascle, estimen només els homes (serien gais). Quan els amants troben per atzar aquella meitat de si mateixos, aleshores resten meravellosament corpresos per amistat, afinitat i amor, sense que desitgin separar-se l'un de l'altre cap estona, i romanen units durant tota la vida.⁶

D'altra banda, també podem parlar del dret a l'avortament, un tema polèmic sobre el qual no tothom està a favor. L'avortament hauria de ser un dret que hauria de posseir tota dona, nena o persona que es pugui quedar embarassada.

⁶ Platonic myths The Myth of Aristophanes - "Outre Monde"

La seva supressió provoca la violació de múltiples drets com el dret a la pròpia vida, a la salut, a la intimitat, a l'autonomia o no patir violència, ni discriminació. No obstant, en els darrers anys s'han aconseguit importants avenços amb aquest dret. Tot i això, encara hi ha països com el Salvador, Hondures, Nicaragua, la República Dominicana, Haití i Surinam on està prohibit l'avortament en totes les circumstàncies.

L'avortament a Espanya és legal des del 1985 segons la Llei Orgànica 9/1985, aprovada el juliol d'aquell any i coneguda com a Llei de Supòsits. El text recollia una sèrie de supòsits o justificacions que permetien a la dona accedir a aquest dret, però no de manera lliure i voluntària.

Posteriorment, el 2010, es va ampliar l'abast de la norma amb la Llei Orgànica 2/2010 de Salut Sexual i Reproductiva i d'Interrupció Voluntària de l'Embaràs, coneguda com a Llei de Terminus. Aquesta llei permet l'avortament de la dona depenent de la setmana de gestació.

Aquest any la normativa ha canviat i hem guanyat llibertat les dones en diferents aspectes d'aquest àmbit. D'una banda, les noies de 16 i 17 anys poden interrompre el seu embaràs sense l'obligació de comptar amb el permís dels pares. L'avortament haurà d'estar garantit a la sanitat pública i es podrà tenir accés gratuït a la píndola del dia després.

També s'eliminen els tres dies de reflexió obligatoris des del moment en què una dona demana avortar per reafirmar-se en la decisió. El sobre amb informació només serà lliurat a les dones que ho sol·licitin.

Les que interrompin el seu embaràs tenen dret a un període de baixa i s'hi incorpora la provisió d'assistència i acompanyament integral i especialitzada en els casos d'interrupció de l'embaràs.

El fet d'imposar restriccions en l'accés a un avortament segur no desemboca en un nombre menor d'avortaments, sinó en un nombre més gran de dones i nenes

que han de posar la seva vida en risc perquè se'ls practiqui un avortament en unes condicions que no compleixen els mínims sanitaris.

Obligar una dona a continuar amb el seu embaràs o cercar un mètode d'avortament insegur constitueix una violació dels drets humans. Per això, no podem permetre que es faci marxa enrere en els avenços aconseguits en drets sexuals i reproductius.

2. ELS ROLS DE GÈNERE

2.1 Què són?

Els rols de gènere són normes imposades per la societat que determinen com s'espera que les persones es comporten segons el seu gènere, creant així una sèrie d'expectatives sobre la seva manera de pensar i actuar de les dones i els homes.

A l'Antiga Grècia ja es trobaven arrelats a uns valors fonamentals. Aquests valors resultaven primordials en el manteniment de les condicions ideològiques i de poder, on s'havia de trobar dirigida i liderada la societat grega. Aquests valors no apareixien a tota la col·lectivitat, sinó que s'atribuïen únicament als homes, deixant de banda les dones. Si aquests haguessin estat igualitaris avui dia, no podríem parlar del que comunament es coneix com les diferències de gènere i tots els estereotips que això comporta.

En efecte, aquesta construcció va ser progressiva i no va passar d'un moment un altre. Això vol dir, que per això calia un element principal: el poder. Tots aquells pensaments patriarcals van sortir a la llum a través d'històries en què es recollia la informació que interessava a un determinat sector de la societat. Deixant en un segon pla, en la invisibilitat i reclosa la dona.

L'objectiu de negar allò femení era tan notori que dins de la mitologia grega es va arribar fins i tot a negar allò que és natural a les dones, el part. Un exemple clar és el naixement d'Atenea, en què se li atribueix la responsabilitat únicament al seu pare Zeus.

Malauradament, els rols de gènere continuen estant molt presents dia a dia en la nostra cultura i gairebé els trobem en tots els àmbits de la nostra vida. La majoria d'activitats o accions es relacionen més amb dones o amb homes, poques es relacionen amb tots dos sexes per igual. Podem trobar-los en els mitjans de comunicació, en la publicitat de nombrosos productes, en el llenguatge que fem i llegim al diari, en l'assignació de responsabilitats i obligacions dins de la família, en el desenvolupament de les relacions afectives, etc.

2.2 Exemples

Ben segur que si en parlem sobre els "deures" dels homes i de les "dones" a quasi tothom ens vindrà el mateix a la ment. L'home s'associa a la política, als esforços físics i a ser el representant de la família, mentre que la dona se la relaciona amb la cura dels fills, de la casa i molts cops de les persones de 3a edat.

Aquest element tan present en la nostra vida és necessari treballar-lo per tal d'alliberar-nos dels nostres condicionants socials i de gènere, així aconseguir ser persones lliures, amb desitjos propis i expectatives de vida diferents.

A continuació, diversos comentaris extrets de diverses entrevistes realitzades a persones de diferents generacions que demostren que els rols de gènere continuen present a les nostres vides. A més a més, el recull d'una enquesta duta a terme a un total de 116 persones per tal d'analitzar alguns dels rols que s'atribueixen als homes, a les dones i a tots dos.

Encara damunt que ve de treballar li fas fer el dinar?

Comentari d'una àvia a la seva neta fent referència al fet que el seu marit ha arribat de treballar, ha preparat el dinar i ella en arribar de treballar se l'ha trobat fet.

Ma mare em va inculcar que quan em despertava havia de fer el meu llit i el del meu germà.

Afirmació d'una dona de cinquanta anys, la qual havia de fer les tasques de casa i el seu germà no havia de participar en res.

Figura 2. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts als homes

Figura 3. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts a les dones

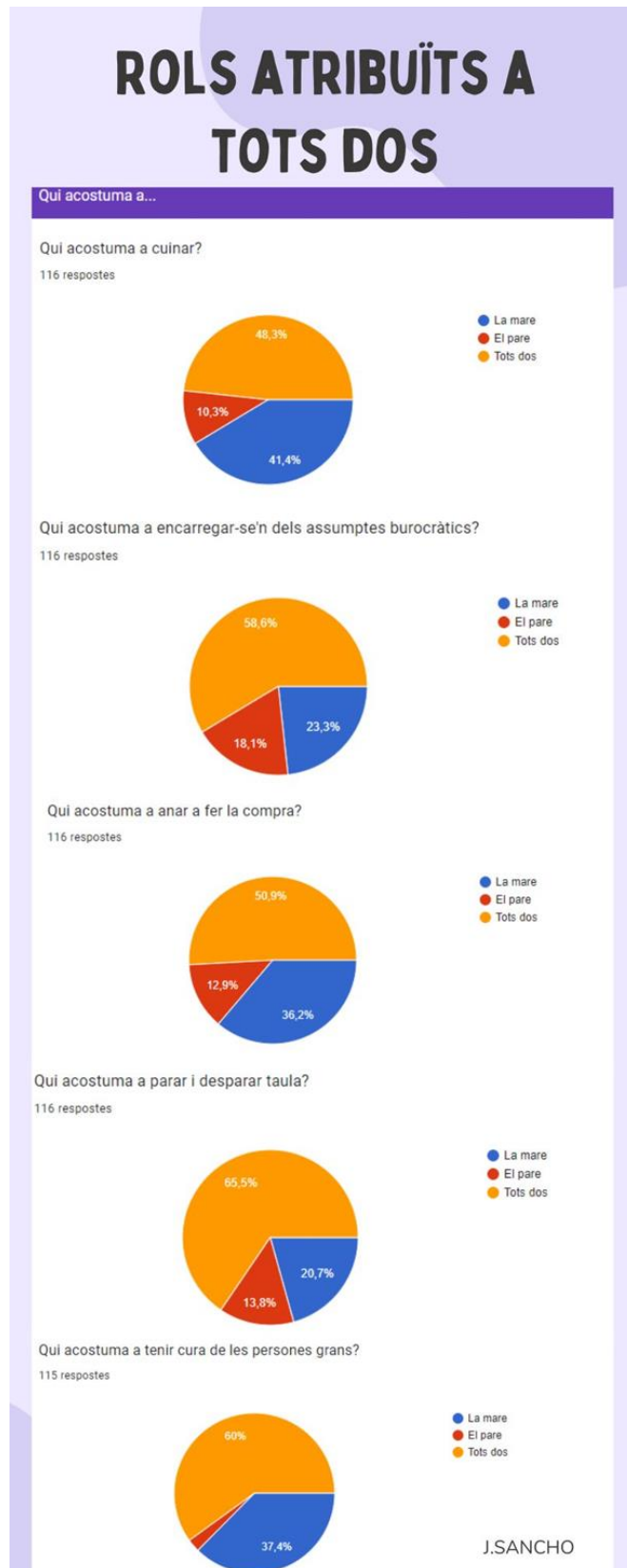

Figura 4. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts tant a homes com a dones

3. QUÈ ÉS EL SEXISME?

El sexisme és l'actitud que adopten les persones les quals discriminen les persones del sexe oposat o fan distinció d'elles segons el seu sexe. Actualment, el sexisme continua molt present en la nostra societat; tot i això, hi ha països en els quals es troba en més o menys grau.

Hi ha hagut etapes en què el sexisme ha anat millorant; tot i així, encara no hem estat capaços d'erradicar-lo. Avui en dia encara acceptem com masculí o femení una sèrie de conceptes que són assumits per la cultura, és a dir continuem estereotipant.

Tot i que la paraula "sexisme" va sorgir als anys seixanta, durant tots els anys anteriors aquests comportaments sexistes ja s'havien donat igual.

Les dones poden ser col·laboradores conscients o inconscients en la seva pròpia opressió, si accepten les premisses bàsiques del sexisme, aquestes són que els homes tenen més poder que les dones perquè mereixen més poder que elles.

El sexisme de les dones contra els homes només seria possible en un sistema en què l'equilibri del poder social, polític, cultural i econòmic es trobés en mans de les dones, situació que no existeix actualment.

3.1 Tractament de les dones per diferents filòsofs

Ha estat tradicional considerar les dones éssers inferiors, febles, influenciables i irracionals. A continuació us mostro que n'opinaven alguns filòsofs sobre les dones.

Per Aristòtil la virtut de la dona era el silenci. El silenci és molt semblant a la submissió. L'home determina el seu statu quo; si no li atorga veu a la dona a aquesta se li nega la seva oportunitat de crear el seu propi discurs, i, per tant, no té identitat, i si la dona no té veu no pot considerar-se-la ciutadana.

Hobbes, primerament qüestionava l'autoritat patriarcal i la desigualtat entre homes i dones com expressió d'una llei de la naturalesa. D'altra banda, Hobbes és un dels pocs autors que quan parlava de naturalesa humana o dels homes s'hi estava referint a l'espècie humana sense excloure'n cap gènere. És per tot això que queda demostrat que Hobbes va ser el primer filòsof que va posar en dubte el valor universalista de la desigualtat jutjada fins ara, va ser un dels principals defensors de la igualtat.⁷

Per a Rousseau, el seu pilar més important era la igualtat, que passava per l'equitat econòmica de tots els homes. Mai va plantejar que fos per a totes les persones, només pels homes.⁸ "L'educació de les dones sempre ha de ser relativa als homes: agradats, ser-nos útils, fer-nos estimar-les i estimar-les, educar-nos quan som joves i cuidar-nos quan som adults, aconsellar-nos, consolar-nos, fer les nostres vides fàcils i agradables".

Segons Schopenhauer, les dones no estaven destinades als grans treballs de la intel·ligència ni als grans treballs materials. Schopenhauer creia que les dones pagaven el deute a la vida, no amb l'acció, sinó amb el patiment, els dolors del part i les cures de la infància. Ell considerava que les dones eren una mena d'intermedi entre els nens i els homes, deia que eren puerils, fútils i limitades d'intel·ligència.

3.2 Què porta a discriminar les dones?

La por a que les dones puguin arribar a ser més sàvies i intel·ligents que els homes ha estat una de les principals raons per la qual els homes sempre han intentat controlar-les, discriminar-les i fins i tot castigar-les si no seguien les pautes que ells els marcaven.

⁷ Dos Santos, Marlene. *La mujer vista por Aristóteles, Platón, Hobbes y Stuart Mill*.

⁸ Sifre, Mar. (març 2020) *Rousseau: el pare de la democràcia moderna que apostava per la igualtat, però s'oblidava de les dones*.

Un fet remarcable és la cacera de bruixes que es va dur a terme a Europa durant els segles XV i XVII. La major part de les persones acusades van ser dones, només un 10% eren homes. S'acusava a totes aquelles dones que tenien un cert coneixement sobre remeis naturals, a les que acompanyaven el part i sobretot, les que lluitaven per mantenir les "terres comunals" i els boscos, dels quals depenien per alimentar les seves famílies, i que alguns homes poderosos estaven destruint amb l'extensió de l'agricultura i la propietat privada. Les jutjaven tant homes com dones per ser les causants de desgràcies que passaven al poble, per tant no només els homes eren misògins, sinó també les dones.

Les acusades van ser sotmeses a tota mena de tortures i penjades a la forca després de judicis on les feien afirmar que elles havien estat les culpables d'aquells fets per les quals se'ls acusava. Tot i que començaven negant els fets, havien d'acabar afirmant-los, ja que en cas contrari les tortures anaven augmentant.

La majoria de víctimes eren dones grans, pobres i analfabetes que vivien soles. Moltes eren immigrants franceses o vídues d'immigrants. Algunes podien destacar per les seves deformacions físiques, comportaments estrafolaris o pels poders excepcionals que el poble els hi atribuïa.

L'escrivà d'aquest procés, promogut per la cort de Poblet, va manifestar la seva alegria pel penjament d'una bruixa amb aquest dibuix i la llegenda «Per bruixa i metzinera». Aquest és l'únic dibuix que coneixem d'aquella època d'una bruixa catalana. La manca d'il·lustracions, que contrasta amb l'abundor d'altres regions d'Europa on també hi va haver repressió, s'ha de relacionar amb l'oposició ferma de la Inquisició a esbombar aquesta qüestió.⁹

Figura 5. Dibuix que representa la cacera de bruixes a Catalunya

⁹ La Cacera de Bruixes a Catalunya, s/d, Museu d'Història de Catalunya.

També s'ha de relacionar el fet de discriminar les dones en la visió de les dones com un objecte, fruit de desig i, fins i tot d'intercanvi. Molts cops han estat considerades un objecte en la finalitat de donar plaer i descendència als homes. Aquest motiu també ha fet que les dones hagin estat com una "propietat" dels homes, ja que ells pensaven que elles estaven per servir-los i complaure'ls a ells.

Avui en dia, les dones representen la meitat de la població mundial: més de 3.900 milions de persones de gairebé 8.000 milions a tot el planeta i, malgrat això, la majoria viuen en situació de desigualtat i no tenen els mateixos drets que els homes.

Impedir que les nenes tinguin accés a una educació o obligar les dones a tenir un paper de cuidadores, ocupant-se de la família i de la llar, suposa negar-los el seu dret a créixer i evolucionar, a més de renunciar a tot el que podrien aportar en societat.

La pandèmia de coronavirus ha augmentat encara més aquesta desigualtat de gènere. La crisi econòmica derivada de la covid-19 ha augmentat la pobresa a tot el món, però ha deixat a les dones en una posició encara més vulnerable: elles són les més afectades per la falta de feina i les retallades als programes socials. Aquestes desigualtats s'evidencien amb l'augment de denúncies per violència masclista i sobretot amb l'augment de sol·licituds per ser ateses al Servei d'Informació i Atenció a les Dones. Concretament, aquestes atencions van augmentar un 40% en relació a la xifra d'atencions anteriors a la situació prèvia al COVID-19. Ja que aquesta situació va fer més evident la situació que van viure moltes dones durant el confinament, les quals van haver de conviure amb els seus maltractadors durant tot el dia sota el mateix sostre i sense anar a treballar.

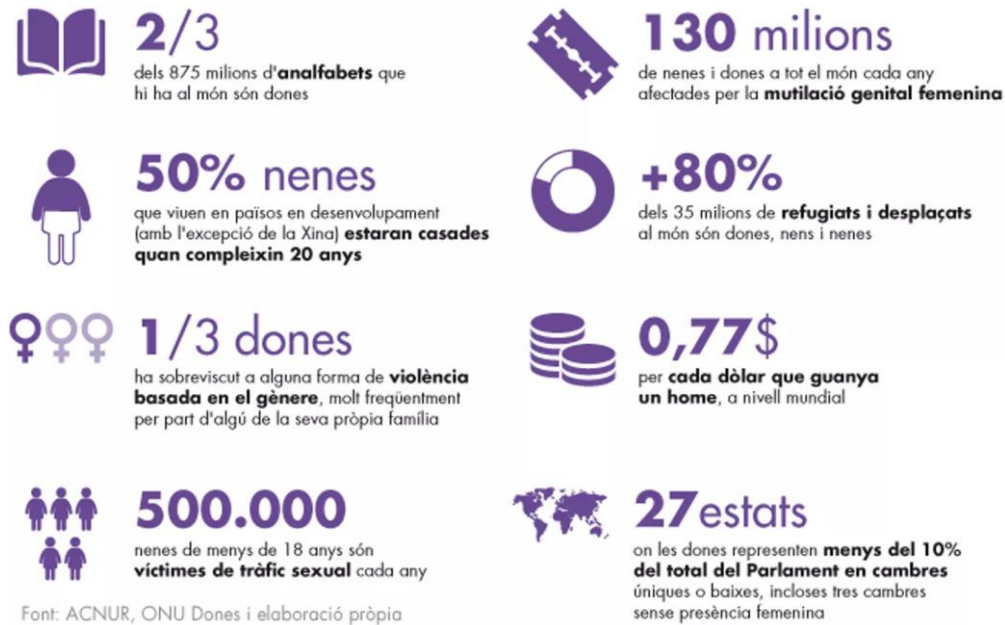

Figura 6. Dades que demostren la desigualtat entre dones i homes

Segons dades d'ONU Dones, la inseguretad alimentària és un 10% més alta entre les dones que entre els homes (una conseqüència directa del fet que les dones no tinguin independència econòmica). A més, el 55% de les mares amb nadons no reben cap mena d'ajuda (encara que no puguin treballar per mantenir-se). Per tant, hi ha clares evidències que encara ens queda un llarg camí a recórrer per arribar fins a la igualtat.

Les desigualtats estan presents en totes les seccions de la vida de la dona, ja que aquesta discriminació és interseccional; un altre àmbit a comentar és la criança i la responsabilitat quant a les cures. Pel que fa a aquest darrer concepte, la majoria de reduccions de jornada o finalització dels contractes laborals, són protagonitzats per dones, ja que aquestes continuen sent les majors responsables de les cures dels fills/es.

A més, la criança també esdevé diferències en el moment de criar un fill o una filla; a continuació, us mostro afirmacions extretes de dones a les quals he entrevistat i conclouen que tenir una filla comporta sofrir més que no pas tenir un fill a causa de la societat masclista en la qual vivim.

Jo tinc xiquet i tinc xiqueta i quan el meu fill marxa de casa no tinc els pensaments que tinc amb la meva filla, mai li he dit a ell que no torni sol a casa.

Dona de 50 anys.

Molt dins de mi no he de negar que penso que tindrè tendència a patir més si tinc una nena (que no li passi res sola durant la nit pel carrer, que no se senti assetjada, el perill de violació...).

Dona de 30 anys.

De primeres volia tenir un fill, perquè penso que en les filles tens més preocupacions, sobretot quan comencen a sortir de festa, ja que tenen més "risc" de què els hi pugui passar alguna cosa.

Noia de 21 anys.

4. UNA PINZELLADA PER LA HISTÒRIA FEMINISTA

El feminisme no cerca la superioritat de la dona respecte a l'home, tot i que després d'haver realitzat una enquesta a 116 persones, un 6% dels enquestats no coneixien la definició correcta de la paraula feminisme.

El feminisme és la ideologia que defensa la igualtat en aspectes socials, culturals, econòmics, polítics, sexuals, etc. entre tots dos sexes. Malgrat això, la similitud semàntica de la paraula amb el concepte de masclisme fa que moltes vegades adquireixi un significat incorrecte en què se la considera una mena d'antònim d'aquesta.

No és un concepte unitari, engloba diferents modalitats d'una lluita que comparteix una mateixa finalitat. Els feminismes procuren la visibilització i la transformació de les formes d'opressió, dominació, segregació i altres violències específiques que pateixen tots els subjectes que no són homes.

Tot i que a poc a poc ens estem fent un lloc a la societat, les dones durant molts anys hem estat invisibles en molts aspectes, col·loquialment podríem dir que "no teníem ni vot ni paraula" en la majoria de decisions que es prenen globalment. Per aquest motiu, he decidit donar visibilitat a unes quantes dones feministes. No obstant, no oblidem que n'hi ha moltíssimes més les quals han lluitat i lluiten per millorar els nostres drets.

4.1. L'àmbit religiós

En vers la religió trobem a [Lilit](#), una figura irreal que s'ha arribat a considerar la primera dona feminista. Lilit és una figura llegendària de la mitologia mesopotàmica i del folklore demonològic jueu.

Lilit és vista com l'esposa rebel d'Adam. Adam i Lilit eren parella, però mai van trobar harmonia junts. Ella no estava d'acord en ocupar la postura passiva quan

mantenien relacions sexuals tots dos. "Per què he de ficar-me al llit sota tu? Jo també vaig ser feta de pols, i, per tant, soc el teu igual. Per què he d'obrir-me sota el teu cos?" Adam, però va obligar-la a obeir i ella va acabar abandonant-lo.

Adam, davant d'aquesta situació demana ajuda a Déu davant el desafiament de la dona a l'home i al diví. Déu intercedeix: "El desig de la dona és per al seu marit. Torna amb ell". Ella es nega i Déu insisteix: "Torna al desig, torna a desitjar el teu marit". Va ser en va que Déu li exigís que tornes amb Adam, no volia tornar a l'home, no volia sotmetre's a ell. I Déu la va condemnar llavors a la foscor.

Conscient del seu fracàs i davant la necessitat de donar una dona a Adam, Déu va tractar aquesta tasca amb molt de compte. Si la feia de la mateixa manera i del mateix material, tindria el mateix resultat. Després de pensar-ho molt se li va acudir crear-la d'una part d'Adam, per confirmar que era de la seva propietat i que la seva importància era mínima pel que fa a la porció del material emprat. Així l'home tindria una dona submissa i procliu a complir els seus desitjos, Eva (Gènesi 1-22).

4.2. L'època medieval

A l'Edat Medieval ja trobem obres protofeministes, les quals segueixen els conceptes feministes que actualment es consideren clàssics o tradicionals, abans que el mateix terme feminisme existís.

[Leonor Manuel de Villena](#) n'és un exemple de dona protofeminista. Va néixer el 1430 i es va quedar orfe des de ben petita. Sent molt jove va ingressar al monestir de la Trinitat de la ciutat de València on el 1445 va prendre els hàbits i va adoptar el nom de Sor Isabel de Villena. El 1463 va ser nomenada abadessa del convent, càrrec que va exercir fins a la seva mort. Amb una inclinació profunda cap a les lletres, Isabel de Villena va mantenir una forta vinculació amb el món literari valencià de l'època

A continuació un fragment de Sor Isabel de Villena.

"[...] I els que de les dones despoticaran cauran en la meva ira, perquè pensar poden que la meva mare és dona que ha merescut a totes les vostres filles gran corona, i els és una salvaguarda tan forta que ningú no pot enutjar-les sense a mi ofendre'm molt. (*Vita Christi, CXCVII*)

Aquesta obra pot considerar-se feminista si acceptem com a definició del concepte feminista la defensa de la dignitat de la dona.¹⁰

¹⁰ Rosanna Cantavella "Introducció". Protagonistes femenines a la "Vita Christi". Barcelona: La Sal, Edicions de les Dones, 1987

4.3. El darrers 5 segles

DONES REFERENTS EN LA LLUITA FEMINISTA

	<p>OLYMPE DE GOUGES Autora de la Declaració dels drets de la dona i la ciutadana, va denunciar que la Revolució Francesa havia oblidat les dones en el seu projecte igualitari i alliberador.</p>
	<p>MARY WOLLSTONECRAFT Publica Vindicació dels drets de la dona, en el qual reivindica la capacitat femenina de raonar i, per tant, el dret a l'educació de les nenes en peu d'igualtat amb els nens.</p>
	<p>LUCRETIA MOTT El 1948 organitza amb Elizabeth Cady Stanton a Seneca Falls (Nova York) la primera convenció sobre els drets de la dona als Estats Units.</p>
	<p>SOJOURNER TRUTH Reconeguda abolicionista i activista pels drets civils de la dona, pronuncia un dels discursos més recordats contra l'esclavitud i la falta d'oportunitats de les dones.</p>
	<p>CONCEPCIÓN ARENAL Precursora del moviment feminista a Espanya, publica L'estat actual de la dona a Espanya.</p>
	<p>CLARA ZETKIN Posa les bases per a un moviment socialista femení i organitza la Conferència Internacional de Dones a Stuttgart.</p>
	<p>MARÍA ESPINOSA DE LOS MONTEROS Un grup de dones forma una organització feminista que van anomenar Associació Nacional de Dones Espanyoles (ANME). María Espinosa en va ser escollida presidenta.</p>
	<p>EMMELINE PANKHURST A principis del segle XX, a Anglaterra apareixen les conegudes com a sufragettes, liderades per Emmeline Pankhurst. Van ser un grup d'activistes que reivindicaven el dret al vot femení. El 1928 van aconseguir el sufragi femení a Anglaterra.</p>

J. SANCHO

Figura 7. Breu biografia d'algunes dones referents en la lluita feminista

CLARA CAMPOAMOR I VICTORIA KENT
Juguen un paper decisiu per a l'aprovació del sufragi universal femení a Espanya el 1931.

BETTY FRIEDAN
Publica La mística de la feminitat, en el qual parla del rol opressiu imposat a les dones.

SIMONE DE BEAUVOIR
Publica El segon sexe. Les seves obres posen de manifest els rols i estereotips de gènere, l'opressió sexual de la dona, la violència de gènere o el maltractament psicològic.

MARI CHORDÀ
Mari Chordà (Amposta, 1942), poeta, artista i activista. Va tenir un paper rellevant durant la segona onada feminista a Barcelona. A més, va fundar la primera editorial feminista d'Espanya el 1978, La Sal. Edicions de les dones.

MARTHA NUSSBAUM
És una defensora dels drets de la dona, però també dels drets dels infants, de la comunitat homosexual, dels animals... és una defensora dels drets humans.

JUDITH BUTLER
Judith Butler és una de les pensadores més influents del món. Filòsofa i teòrica del gènere, els seus estudis són centrals, tant en l'estudi del feminisme, com en la teoria queer.

MALALA YOUSAFZAI
És el retrat d'una dona que lluita per un dret tan important com és l'educació en una cultura tan restrictiva per a les dones com la talibana.

J. SANCHO

Figura 8. Breu biografia d'algunes dones referents en la lluita feminista

5. EL PROGRÉS DE LES LLIBERTATS DE LES DONES EN LA VIDA QUOTIDIANA

Arribat fins aquest punt del treball, m'he adonat de la meva part més masclista i sexista. Ha estat i està sent complicat acceptar que nosaltres com a dones també tenim una gran importància en la continuïtat de la visió de la dona com a subjecte de l'home. Tenim aquesta idea molt aferrada a la nostra cultura i des del meu punt de vista el progrés s'ha d'anar traspassant una nova visió de les dones a les noves generacions.

Primerament, és important conèixer el terme generació, ja que nosaltres acostumem a compartir criteris, tradicions i pensaments amb els individus de la nostra generació. Una generació és tota la gent que neix i viu més o menys durant els mateixos anys. Per Ortega y Gasset, es poden considerar de la mateixa generació totes aquelles persones que es porten 7,5 anys entre elles, és a dir, una generació dura quinze anys.¹¹ Per tant, hem de tenir clar que per les generacions ja existents serà una mica complicat fer un pas més enllà i educar les noves generacions visionant a les dones de forma diferent a tal com ens les han presentat a nosaltres. Dic presentat, perquè a mi mai m'han explicat el que és ser home, però sí el que és ser dona i és més, m'han intentat preparar per a ser-ho. Aquí és on trobem un dels principals problemes, eduquem a les dones per lidiar amb la societat masclista i no eduquem la societat perquè sigui respectuosa i igualitària.

Per tal d'analitzar l'evolució del paper de les dones en la vida quotidiana, he realitzat un total de 6 entrevistes a persones de diferents generacions, per poder veure els canvis generacionals que s'han anat donant al llarg dels anys. No significa que els hàbits que es mostren a continuació s'hagin hagut de donar a totes les famílies, però sí a la majoria d'elles. Cada any especificat a les següents infografies fa referència a l'any que van néixer les persones entrevistades.

¹¹ Santa, Miguel. (s/f). *Generación en José Ortega y Gasset*.

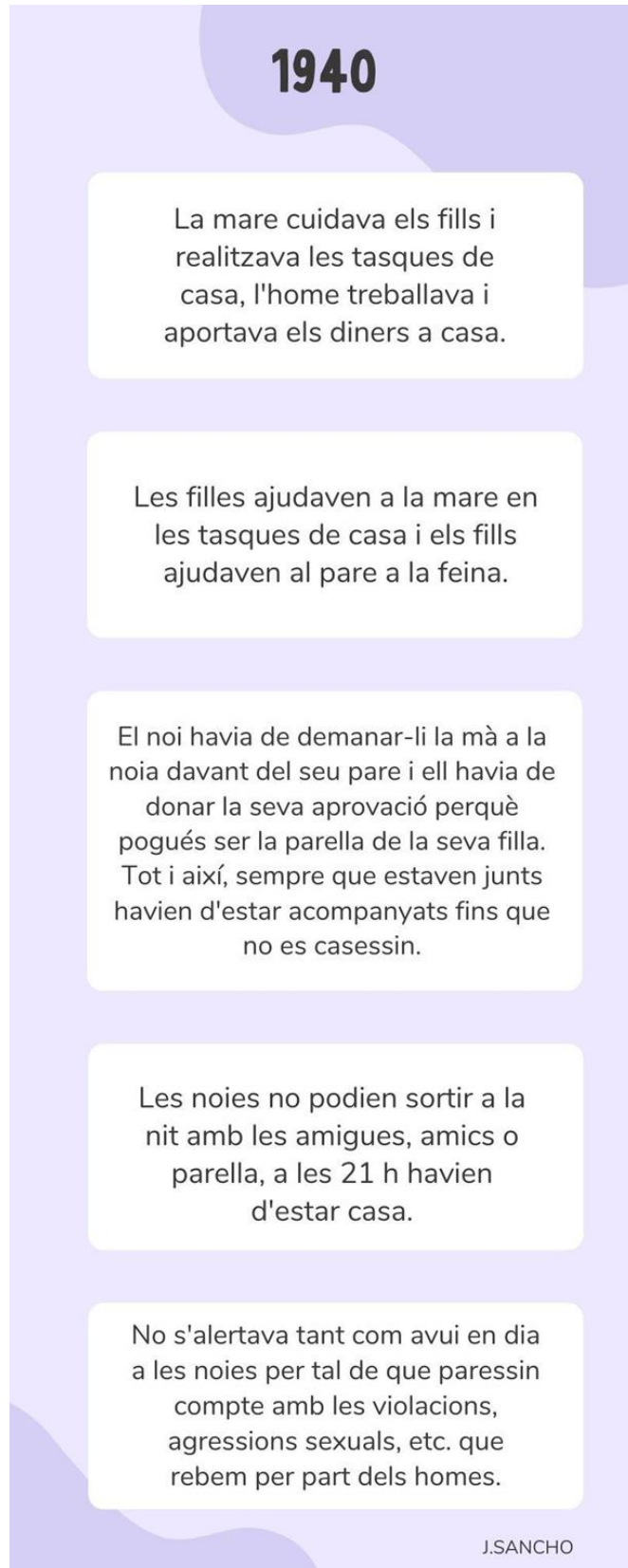

Figura 9. El progrés de les llibertats de les dones (1940)

1955

Tant la mare com el pare treballaven, tot i que les feines de la casa eren totes realitzades per la mare i la filla que de vegades ajudava.

El noi continuava havent-li de demanar la mà a la noia davant del pare, però ja no havien d'anar en un acompanyant quan estaven junts.

Les noies no podien sortir a la nit amb les amigues, amics o parella, a les 21 h havien d'estar casa.

A les noies se'ls parlava de sexe, recalcant que fins el casament no podien practicar-ne, en canvi als homes directament no se'ls donava informació.

Continuava sense haver tanta por de la dona cap a l'home quan es sortia al carrer.

J.SANCHO

Figura 10. El progrés de les llibertats de les dones (1955)

1970

Tant la mare com el pare treballaven, tot i que les feines de la casa eren totes realitzades per la mare i la filla que de vegades ajudava.

El noi continuava havent-li de demanar la mà a la noia davant del pare, però ja no havien d'anar en un acompanyant quan estaven junts.

Tant les noies com els nois ja podien sortir al carrer per la nit fins l'hora que acordessin amb els seus pares.

A les noies se'ls parlava de sexe, recalcant que fins el casament no podien practicar-ne, en canvi als homes directament no se'ls donava informació.

Continuava sense haver tanta por de la dona cap a l'home quan es sortia al carrer.

J.SANCHO

Figura 11. El progrés de les llibertats de les dones (1970)

1985

Tant la mare com el pare treballaven, les feines de casa en algunes famílies començaven a realitzar-se de manera compartida.

El noi continuava havent-li de demanar la mà a la noia davant del pare, però ja no havien d'anar en un acompanyant quan estaven junts.

Tant les noies com els nois ja podien sortir al carrer per la nit fins l'hora que acordessin amb els seus pares.

A les noies se'ls parlava de sexe, recalcant que fins el casament no podien practicar-ne, en canvi als homes directament no se'ls donava informació.

Continuava sense haver tanta por de la dona cap a l'home quan es sortia al carrer, però en ser mares les noies d'aquesta generació ja va haver-hi un gran canvi, les agressions i discriminacions sexuals van començar a incrementar.

J.SANCHO

Figura 12. El progrés de les llibertats de les dones (1985)

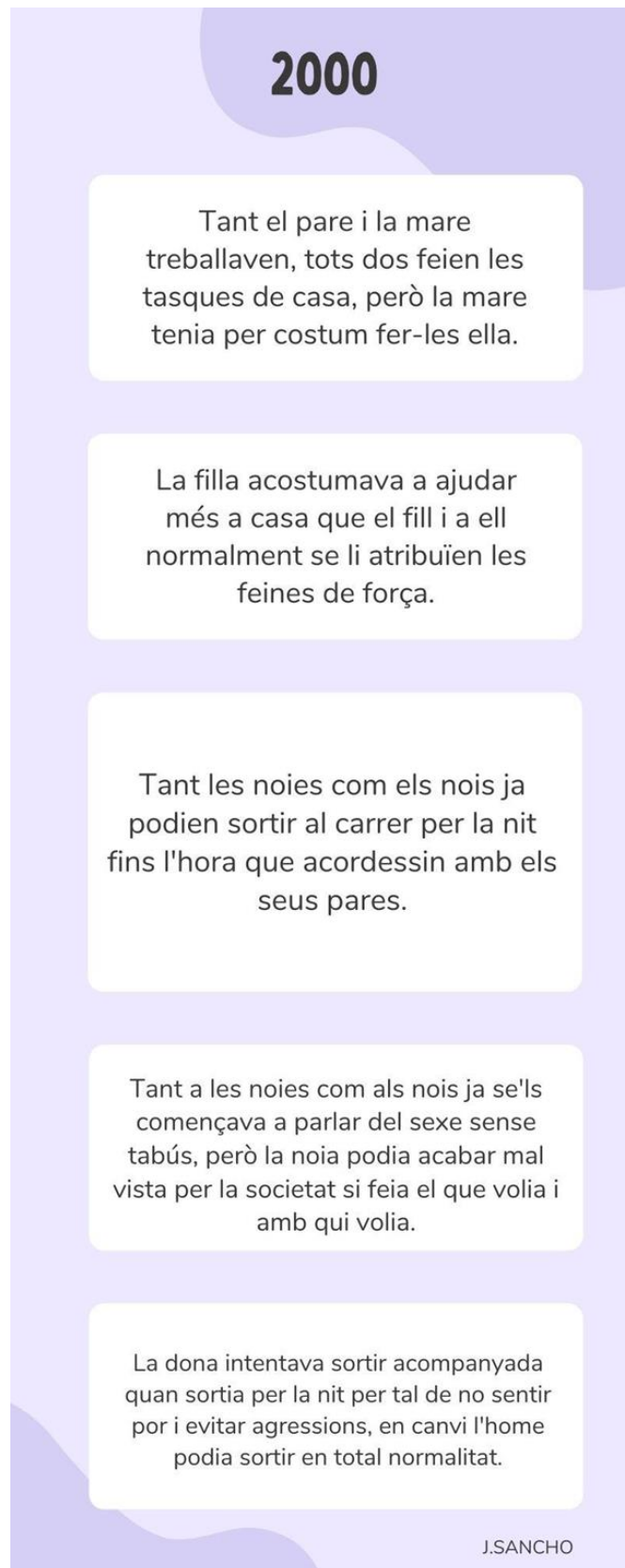

Figura 13. El progrés de les llibertats de les dones (2000)

6. EDUCAR ELS INFANTS DES DE LA IGUALTAT COM A SOLUCIÓ PER ACABAR AMB UNA SOCIETAT SEXISTA

No podem deixar de banda el sexisme i/o les desigualtats si no eduquem els infants des de la igualtat, ja que sinó les noves generacions continuaran arrossegant molts dels comportaments i pensaments sexistes que la societat d'avui dia tenim arrelats, tal com les darreres generacions portem fent.

6.1. Grup de discussió amb famílies

Per tal de poder analitzar les diferències de comportament entre infants que suposadament han estat educats des de la igualtat i d'altres que a casa no ho han treballat tant, primerament he realitzat dos grups de discussió amb diferents famílies, perquè em donessin la seva opinió sobre diversos temes.

Per una banda, el primer grup de discussió que he dut a terme ha estat amb famílies d'infants que han optat per portar els seus infants en una escola on treballen molt els valors i la igualtat. D'altra banda, el segon grup de discussió que he fet ha estat amb diverses famílies escollides aleatòriament, és a dir sense analitzar si tenien cap tret característic en comú.

He pogut veure que la majoria de famílies del primer grup de discussió estaven constantment recalcant que fan tot el possible per educar els seus fills i filles des de la igualtat i que ho treballen molt a casa. Per exemple, els permeten vestir amb la roba que a ells i a elles els agradi, sense jutjar-los ni ensenyar-los allò que es considera masculí o femení, sinó explicant-los que no ha d'haver-hi cap mena de distintiu i que s'han de sentir lliures a l'hora de vestir. També amb les feines de casa, fent-los entendre que la feina és compartida i que tot s'ha de fer entre tots i totes.

En canvi, amb el segon grup hi ha hagut més varietat. Totes les famílies defensaven la igualtat, però moltes d'elles han afirmat que sí que ha d'haver-hi distintius entre homes i dones, com per exemple en la roba i han destacat que les feines de casa no les realitzen igual els homes que les dones, per tant, d'alguna manera s'estaven contradient. També n'hi havia d'altres que no compartien aquesta opinió, però eren una minoria.

Així mateix, vaig aprofitar per llegir-los una faula que havia preparat per llegir posteriorment als seus infants, però els del primer grup no van estar d'acord que ho fes. La faula tractava sobre la por de la dona a sortir al carrer i a la foscor i la majoria van coincidir en el fet que els seus infants no tenien por a la foscor i que probablement el fet de llegir-los aquesta faula els faria reflexionar i sorgir una nova por.

Personalment, crec que la resposta de les famílies ha estat donada per un prejudici que tenen relacionat amb què si se'ls planteja als infants una realitat que pot ser perillosa, ja creuen que automàticament els infants poden adquirir una por que abans no tenien. I, crec que tot el contrari; els infants han de ser coneixedors de les coses que poden passar i aprofitar que en són conscients per donar-los estratègies per saber com reaccionar o actuar en una situació similar. Aquesta intervenció no ha de ser per a res traumàtica ni desagradable, sinó dinàmica i es pot treballar a través d'un conte o joc.

Ara bé, de vegades pot ser complicat entendre-ho des del punt de vista de les famílies, ja que elles ja són conscients de totes les problemàtiques en les quals ben segur es trobaran les seves filles pel simple fet de ser noies i d'alguna manera entenc que tractar aquest tema en infants d'edats primerenques els hi pugui fer respecte i que directament optin per evitar que visquin certes situacions abans que viure-les i lluitar contra elles.

6.2. Observo els infants

El segon pas ha estat passar unes hores jugant a jocs simbòlics amb els infants dels dos grups, els quals tenien entre 3 i 12 anys, però en dies separats. Mitjançant el joc simbòlic els infants acostumen a reproduir els rols que veuen a casa i els que ells exercirien en aquell moment si fossin persones adultes. La meva sorpresa ha estat que en tots dos grups els infants han interactuat de la mateixa forma amb els jocs.

La majoria de les nenes han tendit a jugar a cuidar de les nines, els nens a arreglar cotxes i les zones comuns on han jugat tant nens com nenes han estat la cuina i el supermercat.

Una diferència que sí que he pogut notar entre els infants del primer grup i els del segon grup ha estat la roba. Amb els del segon grup es diferenciava de forma molt clara quins eren nens i quines eren nenes mentre que amb els del primer grup m'ha estat complicat, perquè portaven roba molt variada indistintament del seu gènere. A més, als dos grups he pogut analitzar que els infants d'entre 3 i 6 anys sí que jugaven a qualsevol joc; per exemple algunes nenes jugaven a exercir de mecàniques i els nens es posaven perruques simulant tenir els cabells llargs.

Això no és més que una evidència que els infants d'edats primerenques encara no estan condicionats per la societat i per les etiquetes; i això em fa pensar que es tracta d'una construcció social que anem adquirint a mesura que anem creixent i tenint referents tan positius i negatius, ja que tots dos ajuden a conformar l'ideal de gènere de cada persona.

7. ACTIVITATS I MATERIAL ADREÇAT A FAMÍLIES

Tot i que les famílies no són l'única influència que tenen els infants, sí que podem dir que és la més directa i la que primer els hi arriba. Encara que des de les escoles es facin tallers o es treballi la igualtat, si des de casa aquesta no es reforça, l'infant acostumarà a seguir amb els rols i costums que ha vist a casa. Per aquest motiu penso que és igual d'important organitzar xerrades i treballar la igualtat amb els infants que amb els models adults. Treballar amb els models adults em vinc a referir a ajudar-los a visionar aquells hàbits que seria rellevant canviar i donar-los eines i/o exemples de com fer-ho.

A continuació, hi ha informació que penso que pot ser interessant per moltes famílies. Primerament, mostro factors quotidians que molts cops sense adonar-nos-en fomenten la mentalitat sexista de l'infant. En segon lloc, explico què és la coeducació i com aplicar-la a diversos àmbits per fomentar una educació no sexista. Finalment, he adjuntat una faula escrita per mi la qual penso que és positiva per ajudar a entendre als infants que encara que se'ns presentin situacions adverses i molts cops ens facin sentir incapacitades per dur a terme certes tasques, no hem d'acceptar aquest prejudici. Hem de lluitar i demostrar que totes les persones som iguals i que el gènere no ens fa més febles.

7.1. Factors que afecten els infants

7.1.1. L'estètica

Tan bon punt neixen els nadons ja hi ha certs elements que fan que se'ls diferenciï en sexes. En primer lloc, ho trobem amb la roba, les nenes acostumen a anar vestides amb faldilles, volants, roba de color rosa o de tons pastel i, en canvi, els nens amb colors més potents i xandalls.

En segon lloc, estan les arracades. Avui en dia continua havent-hi persones que diferencien el sexe fixant-se en si el nadó porta o no arracades. A més a més, una arracada no deixa de ser una perforació feta voluntàriament pels pares, la qual causa dolor i que quan el nadó es faci gran, cap a la probabilitat que no se senti còmode amb aquell objecte.

Figura 14. Nena amb arracades i nen sense

Sobre les il·lustracions de samarretes i peces de roba també hi trobem grans diferències entre les de nens i nenes. A les de nen trobem mostres d'acció, personatges forts, pesats i musculats; dinosaures, Spiderman, Batman, tons blaus, verdosos i marronosos.

A la secció de nenes hi ha unicorns, purpurina, gatets, etc. Amb la vestimenta les nenes també es poden veure limitades a fer certes activitats, com per exemple no poden pujar tan bé als arbres o als tobogans com els nens, perquè realment ni les faldilles ni els tutús són gaire còmodes.

En definitiva, tots aquests exemples són pautes culturals discriminatòries en base el sexe.

7.1.2. El contingut audiovisual

Us heu adonat del el contingut audiovisual que miren els infants actualment? La majoria de dibuixos animats manquen de referents femenins i hi trobem personatges molt estereotipats.

Aquests, tenen una gran influència en els nens i les nenes, marquen la conducta a seguir durant la seva etapa d'infància a l'adolescència, època en la qual adquireixen la major part dels coneixements dels seus models.

No és casualitat que trobem nenes interessades per la bellesa, la moda, nens interessats en l'acció i en ser uns herois. És el normal, perquè des de petits ens inculquen el missatge de com hem de ser i de què ens ha d'agradar.

7.1.3. Els contes i cançons populars

Els referents narratius, les històries, els contes i cançons populars ja ens indiquen quin és el paper a la nostra societat. Es mostra a les noies com a princeses que han de ser rescatades per un personatge masculí i creure en un amor idealitzat.

En canvi, els nois han de ser forts, valents i lluitadors. També ho veiem amb el caràcter, les noies es mostren febles i dolces, mentre que els nois no mostren els seus sentiments i intenten no mostrar debilitat davant de cap situació.

Als llibres de text de l'escola també trobem que hi ha molts més autors i referents literaris masculins que femenins.

També veiem els rols molt marcats als contes literaris i a les cançons populars, que són les primeres que aprenem. A continuació una mostra d'un conte tradicional sexista: "La rateta que escombrava l'escaleta".

Hi havia una vegada una Rateta que cada dia escombrava l'escaleta i un dia es va trobar un dineret.

-Oh, quina sort que he tingut!! I què en podria fer? Sí em compro ametlletes em cauran les dentetes.

I sí em compro un llacet per la cueta. Sí, sí, em compraré un llacet ben bonic per posar-me'l a la cueta!!

I així ho va fer.

Va anar a la botiga de la senyora conilla i es estar mirant molts llaçets. Finalment es va decidir per un llaç de setí de color rosa.

-Sí aquest sí que m'agrada! Seré l'enveja del barri, segur que tothom em mirarà - pensava la rateta -Uí, no me l'emboliqui que me l'emporto posat!

Es va posar a davant de casa seva per lliur el llaçet. I així s'estava quan va passar el Senyor Ànec, que veient-la tan bonica li va dir:

-Aí rateta, rateta, tu que n'ets tan boniqueta no et voldries pas casar amb mí, jo que sóc tan bon fadrí?

-Aí, no ho sé pas. A veure quina veu fas?

-Quac, quac, quac!!

-Uí, que m'eixordes. No et vull per marit.

També va passar un gall amb les plomes estarrufades que li va dir:

-Rateta, Rateta, tu que n'ets tan boniqueta, no et voldries pas casar amb mí, jo que sóc tan bon fadrí?

-Aí no ho sé pas. A veure quina veu fas?

-Kíkiríkí, kíkiríkí !!!

-Uí, no, quin xivarri no et vull per marit.

I el gall se'n va anar amb el cap cot. Després va passar un gosset i li va passar el mateix.

Una estona després va passar un burret que en veure la rateta tan bonica no es va poder estar de dir-li:

-Rateta, rateta, tu que n'ets tan boniqueta, no et voldries pas casar amb mí, jo que sóc tan bon fadrí.

I la rateta, fent-se pregar li va dir:

-Aí no ho sé pas, a veure quina veu fas?

-Iíííaaaa, ííííaaaaaaa!!!

-Fuig, fuig, que m'eixordes!!

Quan la Rateta ja començava a pensar que mai no trobaria ningú que li fes el pes va passar un gatet que li va dir:

-Míau Rateta, tu que n'ets tan boniqueta, no et voldries pas casar amb mi, jo que sóc tan bon fadrí?

I la Rateta, fent-se l'estreta:

-Aí no ho sé pas. A veure quina veu fas?

-Míauu, míauuu!

-Sí, amb tu sí que em vull casar!

-Míauu, míauuu !!!

I així ho van fer. Ben aviat es van casar i tothom hi va ser convidat.

Aquell dia tothom li deia a la rateta:

-Ves amb compte amb aquest gat!

-Vigila que quan estiguis despistada no et clavi queixalada!!

Un dia, quan la Rateta estava despistada, el Gat va anar per darrere i, sense que ella pogués ni adonar-se'n, el Gat va clavar-li queixalada i se la va menjar!

I vet aquí un gos i vet aquí un gat que aquest conte ja s'ha acabat.

7.1.4. Els jocs

Les nenes acostumem a veure-les jugar a jocs totalment diferents als nens. Se les associa jugant amb nines i cuinetes, jocs de flexibilitat, etc. Activitats lligades relativament al que elles es veuen fent en un futur. En canvi, als nens se'ls associa amb cotxes, tallers, jocs de força i d'enginy.

Cal ser conscients que de vegades, la pressió social, els referents, allò que han vist, els portarà a agradar-los un joc determinat, perquè serà "el normal", el que els altres nens o nenes fan, no perquè els agradi més o menys.

7.1.5 Les professions

Nenes cuineres, infermeres, dependentes, professores, psicòlogues, etc. En canvi, nens mecànics, obrers, enginyers, economistes, etc. A més a més, actualment els càrrecs més importants en el món empresarial acostumen a ser figures masculines, en aquest àmbit podríem parlar de les diferències salarials entre homes i dones i, per tant, del sostre de vidre.¹²

Si una nena, des de ben petita se li ha ensenyat que ha de jugar a ensenyar, a fer-se càrrec de les tasques de cures i a més a més veu als llibres de text i als seus referents més immediats fer aquestes feines difícilment serà electricista o mecànica.

Tot va estretament relacionat. El que veuen, el que se'ls explica que s'ha de fer, la forma en la qual se'ls acompanya durant la seva etapa de creixement influirà en la futura presa de decisions i els configurarà unes expectatives de vida.

7.2. Coeducació: eduquem des de la igualtat

La coeducació és una metodologia educativa en la qual es pretén que els infants puguin interactuar en uns espais educatius que els permetin ser vistos, apreciats i reconeguts, respectant la diversitat. Alhora fomenta que tots tinguin l'oportunitat de desenvolupar, lliurement i de forma segura, la seva personalitat, les seves opinions i gustos. Amb aquesta metodologia s'intenta tractar els xiquets i xiquetes des de la màxima inclusió social possible i disminuir tant com sigui possible els efectes i conseqüències d'una educació sexista.

¹² Barrera invisible que representa les limitacions amb què es troben les dones per ascendir en la seva carrera professional fins als càrrecs de més responsabilitat.

7.2.1 L'educació afectiva i sexual

És molt important que ajudem els infants a expressar les seves emocions i sentiments i que no tinguin por a mostrar-los. A més és positiu que els infants coneguin els propis genitals així com coneixen altres parts del seu cos. Hem d'intentar que no es creï quelcom tabú a l'hora de parlar dels genitals.

El que els models adults no expliquen sobre el sexe o la sexualitat als infants, aquests ho aprendran a través d'amics, sèries de televisió i internet i evidentment, la informació que rebran podrà no ser veraç. No hem d'oblidar que la sexualitat va més enllà de l'acte sexual o reproductiu i això els hi hem d'explicar que el sexe també engloba l'afecte, el respecte a un mateix i als altres, el coneixement del teu cos, del que t'agrada i del que no, de com et sents i com et relaciones amb els altres i per sobre de tot hem de recalcar-los que allò que no ens faci sentir bé o a gust no és sexe.

A més és important no parlar pejorativament de les dones pel simple fet de mantenir relacions sexuals amb altres persones, ja que en la nostra cultura acostumem a mirar malament aquelles dones que mantenen relacions sexuals lliurement, però, per contra, als homes no. Els infants són com esponges i van absorbint tot allò que nosaltres diem així que hauríem de prendre consciència.

7.2.2. Els jocs i les joguines

Una bona elecció de jocs i joguines per als infants és una de les principals eines per a la coeducació. La igualtat també s'aprèn a través del joc. Mitjançant els joc podem potenciar una societat més igualitària, equitativa, solidària, activa, justa, cuidadora i lliure de violència. Si les joguines i els jocs no tenen sexe, no li hem de posar nosaltres.

Hem de ser conscients que la publicitat porta als infants a dur a terme certes eleccions que acaben venint influenciades pels estímuls que reben i que fomenten els estereotips de gènere (nenes: nines, estoig de bellesa, princeses...; nens: pilotes, mecànics, jocs de força...). Per aquest motiu

nosaltres també hem d'incidir en els jocs o joguines a les quals han de jugar per tal de mostrar-los que és possible jugar a qualsevol joc i que no hi ha la necessitat que uns vagin dirigits a nens i d'altres a nenes.

Tot i això, no es tracta d'imposar una joguina o de prohibir-la, sinó d'oferir nous patrons i models de relació i aprenentatge fugint dels estereotips i rols sexistes, superant les dualitats tradicionals. Escoltar els seus desitjos és molt important i sempre s'ha de respondre amb arguments i amb les explicacions pertinents segons la seva edat ajudant-los a entendre el per què considerem que una joguina pot ser més positiva o menys per a ell, però mai se l'ha de prohibir.

7.2.3. Els rols familiars

D'una banda, tot i que no podem controlar la televisió ni altres mitjans de comunicació, sí que podem intentar que a casa tinguin uns bons models. Hem d'intentar que les tasques de la llar es realitzin de forma compartida per tal que ells puguin normalitzar-ho. També hem d'evitar les diferències entre germans i germanes, hem de tractar-los igual i fer-los fer les mateixes tasques indistintament del seu sexe. D'altra banda, és interessant ensenyar-los a identificar els comentaris o situacions sexistes que es visualitzen a la televisió o a les xarxes i comentar amb ells que no són racionals i que s'haurien d'evitar.

7.2.4. El llenguatge

El llenguatge és també un àmbit des d'on combatre el sexisme. La societat en què vivim és androcèntrica i l'ús que fem del llenguatge n'és un clar reflex. Un dels exemples més evidents del llenguatge androcèntric és l'anomenat masculí genèric.

El llenguatge inclusiu, també anomenat llenguatge no sexista, és una pràctica lingüística que té l'objectiu d'incloure i visibilitzar tant homes com dones. La llengua catalana ofereix diversos recursos perquè ens expressem d'una manera més inclusiva i menys sexista.

És complicat explicar als infants que tots som iguals, però, per contra, utilitzar el gènere masculí per generalitzar.

Utilitzar un llenguatge inclusiu implica:

- ❖ Evitar expressions discriminatòries (“mujer al volante, peligro constante”)
- ❖ Explicitar els dos gèneres o utilitzar sinònims que incloguin els dos gèneres quan fem referència tant al gènere masculí com femení (nenes i nens o infants)
- ❖ No explicitar el gènere quan no sigui necessari (“hi van assistir alumnes de diferents instituts”)

7.2.5. Els llibres i els contes

Els llibres i contes són un element clau per l'educació dels infants. És important que aquests els mostren la igualtat, la tolerància el respecte i la igualtat mitjançant el seu argument.

La literatura infantil i juvenil és un recurs didàctic de gran valor i pot ser d'utilitat per a contribuir en la superació dels estereotips de gènere i del tracte no sexista.

ALGUNS EXEMPLES:

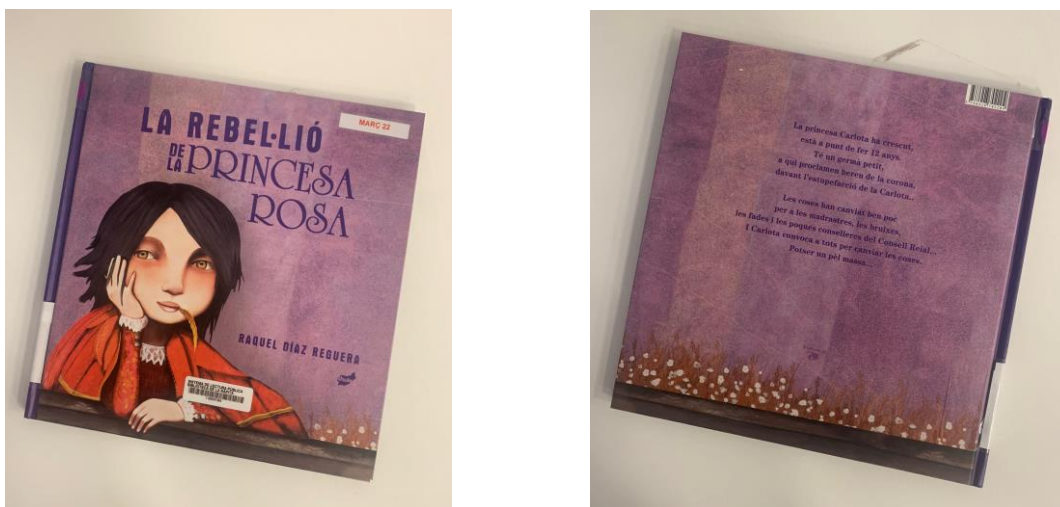

Figura 15. Conte “La rebel·lió de la princesa rosa”

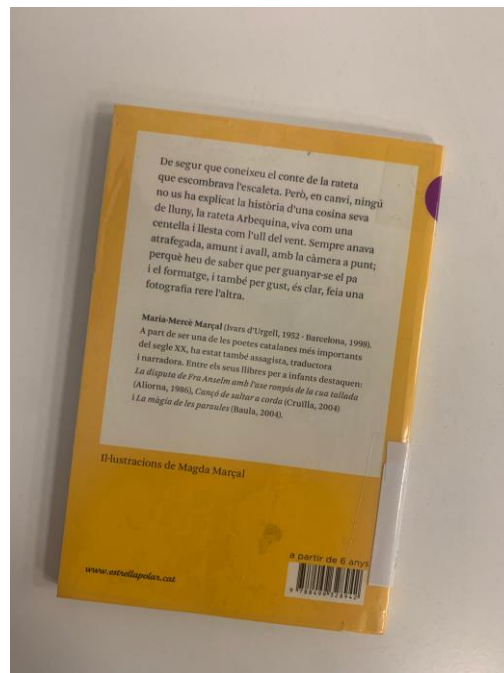

Figura 18. Conte "Uf, quin dissabte, rateta Arbequina!"

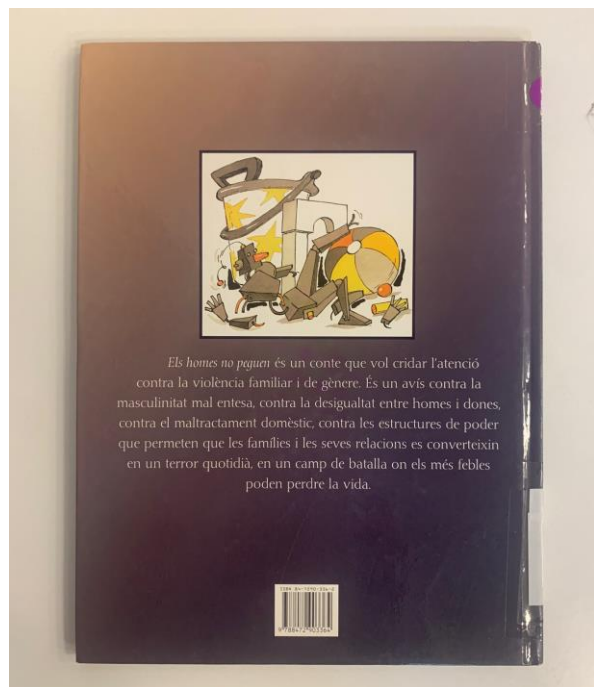

Figura 19. Conte "Els homes no peguen"

7.3. Faula

A continuació una proposta dinàmica creada per mi; una faula per fer entendre als infants que tothom tenim els mateixos drets i que no se'ns ha de reprimir pel simple fet de ser dones.

LA REVOLUCIÓ DE LES CARAGOLES

Els caragols són hermafrodites i això significa que un mateix caragol té la capacitat de ser mascle i femella, ja que consta dels dos aparells reproductors, el masculí i el femení.

El més segur és que us estiguen preguntant el perquè aquests animals poden tenir dos sexes i els altres no, però estiguen tranquils, perquè teniu a les vostres mans la història de com aquests petits animals van acabar compartint els dos sexes.

Vet aquí una vegada, una caragola anomenada Flora i un caragol anomenat Miquel. Tots dos eren parella i tenien un fill i una filla en conjunt, en Miquelet i la Laura.

La Flora i en Miquel sortien junts sempre que havien d'anar a buscar menjar, passejaven entre els jardins i s'omplien l'estómac amb plantes que es trobaven pel camí, al mateix temps que recollien menjar per alimentar el seu fill i i la seva filla.

La nit, era el moment preferit de la Flora, ja que li fascinava observar les estrelles, tot i que s'havia de conformar en mirar-les des de la finestra de la seva cova.

Al món dels caragols, durant la nit només podien sortir els caragols mascles, ja que se suposa que com hi ha poca llum hi ha més perill que siguin xafats per un vianant o un vehicle.

D'aquesta manera, quan es feia fosc, en cas que fos necessari, en Miquel sortia a buscar menjar per la Flora, en Miquelet i la Laura, perquè tots els caragols mascles tenien el deure de no deixar sortir les femelles ni els infants per tal de protegir-los.

Una nit va començar a ploure molt i en Miquel va sortir a buscar menjar, però passades moltes hores en Miquel no tornava a la cova i el seu fill i la seva filla tenien moltíssima gana. La Flora, finalment, va decidir sortir a buscar menjar per tal de complaure'ls.

De camí, al·lucinava amb el paisatge nocturn i sobretot amb el cel, però de sobte es va topar amb un obstacle. Un vianant estava dirigint-se cap a ella. Al principi va sentir por, però va pensar que l'únic que podia fer era apuntar el cap ben a dalt i seguir la seva ruta esperant que la persona la veiés. Així va ser, el vianant va esquivar la flora i el mateix va passar amb tots els altres que es va anar trobant.

En arribar a casa amb molt de menjar i el cos ple de bones sensacions, la Flora se sentia empoderada i orgullosa d'haver pogut trobar menjar pels seus infants per si mateixa.

Tot i que estava una mica preocupada perquè en Miquel no havia tornat a casa, no va dubtar en posar-se en contacte amb les seves amigues i explicar-los l'experiència que havia viscut. Elles també volien viure l'aventura i van quedar la nit següent per sortir a passejar sota les estrelles juntes.

Les amigues van gaudir molt de l'experiència i van decidir que es retrobarien més dies per fer-ho, així com animarien a les altres caragoles a sortir. De camí a casa, la Flora es va trobar a Miquel, el qual també retornava a casa. En Miquel es va enfadar molt amb ella i van tenir una forta discussió en la qual ell li va recriminar que ella era una desagraïda, ja que ell estava posant la seva vida en perill sense que ella ho estigués valorant. La Flora va intentar explicar-li que podien sortir tots dos, que tenien tant dret un com l'altre i que ella també era capaç d'exposar-se a l'exterior durant la nit i protegir-se a si mateix. Ell, però, no ho va voler entendre.

La Flora molt disgustada, els va contar el que li havia dit en Miquel a les seves amigues i totes elles li van dir que havien viscut una situació semblant a casa seva.

Finalment, les amigues van decidir tornar a quedar i sortir a la nit, per tal de reivindicar-se i fer saber als caragols que no les podien tenir reprimides en fer-se fosc, que tots tenien els mateixos drets. Moltes més caragoles es van animar a sortir als carrers i van acabar convencent els caragols que reprimir-les a casa pel simple fet de ser femelles no era just.

Per això, avui dia es diu que els caragols són hermafrodites, perquè comparteixen tots els drets i hi ha el 100% d'igualtat entre ells, fent que no sigui possible distingir quin és el mascle i quina és la femella.

CONCLUSIONS

Un cop finalitzada la part teòrica i pràctica del treball, els objectius principals del projecte han estat assolits de forma satisfactòria. En primer lloc, puc concloure que tant el gènere com el sexe són construccions socials, encara que el sexe es consideri una condició biològica.

En segon lloc, he pogut comprovar que la sexualitat està molt arrelada a la nostra cultura i que les dones acostumen a veure's afectades de forma negativa en aquest àmbit. Arriben a sentir-se reprimides per la pressió social del que diran o el que pensaran els altres.

A més a més, els resultats de l'enquesta mostren que amb relació a les tasques de casa hem progressat; tanmateix, encara hi ha desigualtat, ja que la neteja de la casa i de la roba la continuen realitzant majoritàriament les dones.

Puc afirmar que el sexisme consisteix a discriminar les persones del sexe oposat i que actualment, aquest continua molt present cap a les dones en la nostra societat. Antigament, la por que les dones poguessin arribar a ser més sàvies era el que portava als homes a discriminar-les. Avui dia, podem relacionar la discriminació cap a les dones amb la visió de les dones com un objecte, fruit de desig i, fins i tot d'intercanvi.

Respecte a les dones destacades en el meu treball, no s'ha d'oblidar que n'hi ha moltíssimes més les quals han lluitat i lluiten per millorar els nostres drets i aquestes són igual d'importantes que les esmentades.

Destacar que com a societat hem progressat, ja que les entrevistes i l'enquesta m'han permès observar de forma clara els canvis i guanys que les dones hem anat adquirint amb els anys. Per sobre de tot hem guanyat molta llibertat respecte a com vivien les dones anys enrere, tanmateix, no vivim en una societat igualitària i totes les dones a les quals he entrevistat han admès que queda molt camí per recórrer.

Entre l'any 1940 i el 1955 ja hi havia una diferència prou notable, moltes de les dones que se'ls havia prohibit treballar pel simple fet de ser dones, van començar a treballar i a ajudar econòmicament a la família. Tot i així, continuaven patint repressions com ara a l'hora de sortir lliurement a la nit, els homes podien, però les dones no.

Entre l'any 1955 i l'any 1970 les dones ja podien sortir durant la nit, però acompanyades de la seva parella.

Podem veure que a partir de l'any 1985 ja havia incrementat la por de les dones davant les agressions sexuals rebudes per part dels homes.

Emprada la dècada dels 2000 és quan més canvis es van produir. Les feines de casa es començaven a realitzar compartides, les noies ja podien sortir soles durant la nit, però la por i les agressions cap a les dones va seguir incrementant.

A mode de conclusió general, podem concloure que les dones ens hem anat alliberant de la repressió dels homes rebuda a casa, si més no, a mesura que ens hem anat deslliurant han anat incrementant les agressions i la por al carrer. Per tant, és com si ens haguéssim alliberat per una part, però continuéssim reprimides per una altra.

No podem deixar de banda el sexisme i/o les desigualtats si no eduquem els infants des de la igualtat, ja que sinó les noves generacions continuaran arrossegant molts dels comportaments i pensaments sexistes que la societat d'avui dia tenim arrelats, tal com les darreres generacions porten fent.

Amb el grup de discussió i l'observació dels infants, he pogut comprovar que tot i que les famílies afirmen que intenten educar els seus infants tenint en compte i remarquant la igualtat, aquest treball no s'acaba de veure reflectit en el comportament dels infants. Sovint moltes famílies posen en comú situacions quotidianes que es produeixen a la llar donant a entendre que treballen molt la igualtat amb els infants, però també n'hi ha d'altres que ho afirmen simplement

per encaixar amb els estàndards establerts per la societat i, en canvi, a casa no treballen aquest valor.

Segons el meu parer, el tema del masclisme i el feminisme sembla que tots el coneguem i en sentir discursos feministes ja no parem atenció perquè la sensació és que sempre es reivindica el mateix. Crec que perquè la gent ens escolti és necessari fer-la adonar dels actes sexistes que patim les dones i fer-nos a tots responsables.

Finalment, he arribat a la conclusió que per poder estar més prop de la igualtat home/dona és necessari que des de l'escola s'imparteixin tallers i formació tant per famílies com per infants de totes les edats. Als infants els permetrà normalitzar i entendre que certes situacions i comportaments no es poden admetre des de ben petits, per tal que quan siguin grans ja hagin pres consciència i evitar que les noves generacions segueixin els patrons que fins ara han estat establerts amb relació a la llibertat de les dones. Pel que fa a les famílies els ajudarà a treballar la igualtat des de casa i posar en pràctica les diferents dinàmiques explicades a les xarrades i/o tallers, ja que molts cops reconeixen quines conductes haurien de canviar o millorar, però no saben com posar-ho a la pràctica.

En definitiva, l'ideal seria que tota la societat fos igualitària i que no hi hagués distincions ni discriminacions per raó de sexe. Alguns partits polítics també mostren en les seves propostes un endarreriment en els drets que les dones hem anat guanyant a poc a poc i no hauríem de permetre que això passes, en tot cas hauríem d'optar per aquells qui busquen el progrés de les llibertats dels humans, ja que això ens portaria a una millor qualitat de vida per tothom.

FONTS D'INFORMACIÓ

Aguilar, Teresa. (2008). *El sistema sexo-género en los movimientos feministas*.

Disponible a: <<https://journals.openedition.org/amnis/537#tocto1n1>>

[Data d'últim accés: 18 d'abril de 2022].

Alcoberro, Ramon. (s/f). *Queer i feminisme*. Disponible a:

<<http://alcoberro.info/queer-i-feminisme.html>> [Data d'últim accés: 9 de

juny de 2022].

Arthur Schopenhauer. Las mujeres. (s/f.). Disponible a:

<<https://www.amnistiacatalunya.org/edu/2/fem/fem-schopenhauer.html>>

[Data d'últim accés: 13 de gener de 2023].

Biography: Betty Friedan. (s. f.). National Women's History Museum. Disponible

a: <[https://www.womenshistory.org/education-resources/biog-](https://www.womenshistory.org/education-resources/biographies/betty-friedan)

[raphies/betty-friedan](https://www.womenshistory.org/education-resources/biographies/betty-friedan)> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Burton, N. (setembre 2010). *Platonic myths: The myth of Aristophanes* ». Neel

Burton Personal Website and Blog; Neel Burton. Disponible a:

<<https://neelburton.com/2010/09/25/platonic-myths-the-myth-of->

[aristophanes/](https://neelburton.com/2010/09/25/platonic-myths-the-myth-of-aristophanes/)> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Carreres, A. (març 2021). *Com i quan començar a parlar de sexualitat amb els nostres fills i filles*. Criar.cat. Disponible a :

<<https://www.criar.cat/noticia/324/educacio-sexual-parlar-de-sexe->

[criatures-adolescents-joves](https://www.criar.cat/noticia/324/educacio-sexual-parlar-de-sexe-criatures-adolescents-joves)> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Carvajal, Alvaro. (maig 2022). *Los puntos clave de la nueva ley del aborto y la baja por reglas dolorosas*. El mundo. Disponible a:
<<https://www.elmundo.es/espana/2022/05/17/62835e82fc6c8329648b457a.html>> [Data d'últim accés: 8 de gener de 2023].

CCMA. (gener 2019). *Sense coeducació a casa i a l'escola no erradicarem la violència de gènere*. CCMA. Disponible a:
<<https://www.ccma.cat/catradio/lofici-deducar/sense-coeducacio-no-erradicarem-la-violencia-de-gener/noticia/2898986/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Diccionario de Acción Humanitaria. (s/f). Ehu.eus. Disponible a:
<<https://www.dicc.hegoa.ehu.eus/listar/mostrar/108>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Dos Santos, Marlene. (agost 2002). *La mujer vista por Aristóteles, Platón, Hobbes y Stuart Mill*. Disponible a:
<<https://www.monografias.com/trabajos11/lamujer/lamujer>> [Data d'últim accés: 8 de juny de 2022].

EFE. (desembre 2020). *L'avortament, prohibit o limitat a la major part de l'Amèrica Llatina*. Diari de Barcelona. Disponible a:
<<https://www.diaridebarcelona.cat/-/avortament-prohibit-limitat-major-part-america-llatina>> [Data d'últim accés: 8 de juny de 2022].

Es, O. (juny 2022). *El aborto en España: desde cuándo es legal y hasta que semana se puede interrumpir el embarazo*. OndaCero. Disponible a:
<<https://www.ondacero.es/noticias/sociedad/aborto-espana-cuando-legal-que-semana-puede-interrumpir->

embarazo_2022062862ba7e1575230700015df2f6.html> [Data d'últim accés: 8 de juny de 2022].

Fernández, Alva. (març 2022). *8-M: més motius que mai per reivindicar les dones*. Disponible a: <<https://junior-report.media/8-m-mes-motius-que-mai-per-reivindicar-les-dones>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació. (desembre 2018). *Sexisme*. Disponible a: <<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/proTOCOLS/conductes-odi-discriminacio/documents/08-sexisme.pdf>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Herrero, M. S. A. (febrer 2019). *Sojourner Truth, referente del feminismo afroamericano*. DF Diario Feminista. Disponible a: <<https://eldiariofeminista.info/2019/01/19/sojourner-truth-referente-del-feminismo-afroamericano/>> Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Mary Wollstonecraft. (s. f.). Disponible a: <<http://platea.pntic.mec.es/%7Emmediavi/Shelley/wollston.htm>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Mimenza, OC & Mimenza, OC (agost 2017). *La teoria del gènere de Margaret Mead*. Disponible a: <<https://psicologiaymente.com/psicologia/teoria-genero-margaret-mead>> [Data d'últim accés: 11 de gener de 2023].

Mir.es. (s/f). *Balance de Criminalidad segundo trimestre 2022*. Disponible a: <<https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistic/dam/jcr:690e9927-4fd1-4f65-a982>>

[f4c046efc68c/Balance%20de%20Criminalidad%20segundo%20trimestre%202022.pdf.pdf](https://www.elperiodicoextremadura.com/sociedad/2022/03/02/8m-mujeres-fijaron-empoderamiento-femenino-63356254.html)> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Monedero, Marta. (juliol 2017). *Les dones sàvies dels matriarcats*. Disponible a: <https://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1183058-les-dones-savies-dels-matriarcats.html>> [Data d'últim accés: 9 de juny de 2022].

Novillo, A. V. (març 2022). *8M: Mujeres que fijaron el empoderamiento femenino*. El Periódico Extremadura. Disponible a: <https://www.elperiodicoextremadura.com/sociedad/2022/03/02/8m-mujeres-fijaron-empoderamiento-femenino-63356254.html>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

P. la D. (s/f). *Problematització històrica dels conceptes "gènere" i "sexe" en la ciència occidental*. Uab.cat. Disponible a: https://ddd.uab.cat/pub/tfg/2019/222115/TFG_ablanchtorras.pdf> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Rubio, Alba. (febrer 2022). *Cuatro claves para entender a Judith Butler*. Disponible a: <https://vein.es/cuatro-claves-para-entender-a-judith-butler/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Santa, Miguel. (s/f). *Generación en José Ortega y Gasset*. Disponible a: <https://www.boulesis.com/glosario/generacion-en-jose-ortega-y-gasset>> [Data d'últim accés: 8 de juny de 2022].

- Sifre, Mar. (març 2020). *Rousseau: el pare de la democràcia moderna que apostava per la igualtat, però s'oblidava de les dones*. Disponible a: <<https://www.onadafeminista.cat/rousseau-el-pare-de-la-democracia-moderna-que-apostava-per-la-igualtat-pero-soblidava-de-les-dones/>> [Data d'últim accés: 6 de juny de 2022].
- TV. (gener 2022). "*Bruixes, la gran mentida*": un thriller històric amb elements de true crime. CCMA. Disponible a: <<https://www.ccma.cat/tv3/sense-ficcio/bruixes-la-gran-mentida-un-thriller-historic-amb-elements-de-true-crime/noticia/3136766/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].
- Ullate, S. (març 2022). *20 mujeres que han alzado la voz por la igualdad de derechos y son historia del feminismo*. Harper's BAZAAR. Disponible a: <<https://www.harpersbazaar.com/es/cultura/ocio/g39311200/mujeres-feminismo-historia-desigualdad-sociedad-referentes/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].
- Valero, S. F. (setembre 2020). *Abolicionista y feminista, Lucretia Mott (1793-1880)*. Disponible a: <<https://www.mujiresenlahistoria.com/2018/02/lucretia-mott.html>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].
- Van den Bogaert, Alice. (gener 2019). *Guia de famílies a famílies: i si eduquem sense sexisme?* Disponible a: <<https://www.diba.cat/documents/1133004/227702821/01+guia+families+web.pdf/ec3f1d59-c767-4e7e-a7cf-036bc096fb63>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].
- Viquipèdia. (26 de maig de 2022). *La dona a la literatura medieval*. Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/La_dona_a_la_literatura_medieval> [Data d'últim accés: 6 de juny de 2022].

Virgili, R. U. I. (s. f.). *Olympe De Gouges*. Disponible a:

<<https://www.urv.cat/es/vida-campus/universidad-responsable/unidad-igualdad/ano-mujeres-ciencias/dones-i-ciencies/dones-filosofes/olympedegouges/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Wikipedia contributors. (s/f). *Mite de l'androgín*. Wikipedia, The Free Encyclopedia. Disponible a:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Mite_de_l%27androgin> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

Wikipedia contributors. (s/f). *Portada*. Wikipedia, The Free

Encyclopedia. Disponible a: <<https://ca.wikipedia.org/wiki/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

324cat. (agost 2019). *Minangkabau, el matriarcat més gran del món: "La natura és la nostra mestra"*. CCMA. Disponible a:

<<https://www.ccma.cat/324/minangkabau-el-matriarcat-mes-gran-del-mon-la-natura-es-la-nostra-mestra/noticia/2940709/>> [Data d'últim accés: 2 de gener de 2023].

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1. Augment dels delictes sexuals a Espanya 2021/2022. [pàg.6]

Figura 2. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts als homes. [pàg.13]

Figura 3. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts a les dones [pàg. 14]

Figura 4. Diagrama de sectors que mostra els rols atribuïts tant a homes com a dones. [pàg. 15]

Figura 5. Dibuix que representa la cacera de bruixes a Catalunya. [pàg. 18]

Font:

https://www.mhcat.cat/exposicions/exposicions_en_linia/per_bruixa_i_metziner_a/la_cacera_de_bruixes_a_catalunya

Figura 6. Dades que demostren la desigualtat entre dones i homes. [pàg. 20]

Font:

https://diumenge.ara.cat/diumenge/cami-8m-feminisme-lluita-social-dona_1_1192621.html

Figura 7. Breu biografia d'algunes dones referents en la lluita feminista. [pàg.25]

Figura 8. Breu biografia d'algunes dones referents en la lluita feminista. [pàg. 26]

Figura 9. El progrés de les llibertats de les dones (1940). [pàg. 28]

Figura 10. El progrés de les llibertats de les dones (1955). [pàg. 29]

Figura 11. El progrés de les llibertats de les dones (1970). [pàg. 30]

Figura 12. El progrés de les llibertats de les dones (1985). [pàg. 31]

Figura 13. El progrés de les llibertats de les dones (2000). [pàg. 32]

Figura 14. Nena amb arracades i nen sense. [pàg. 37]

Figura 15. Conte *La rebel·lió de la princesa rosa*. [pàg. 44]

Figura 16. Conte *Un papa amb davantal*. [pàg. 45]

Figura 17. Conte *El meu cos és meu*. [pàg. 45]

Figura 18. Conte *Uf, quin dissabte, rateta Arbequina!* [pàg. 46]

Figura 19. Conte *Els homes no peguen*. [pàg. 46]

ANNEXOS

Annex 1. Entrevista a Mari Chordà (81 anys)

Quins rols o costums se t'atribuïen a tu, a la teva mare o a les dones que vivien a casa teva simplement pel fet de ser dona?

Doncs mira et diré que casa meva era bastant especial, els meus pares eren botiguers. No era que al costat d'un home treballador i que funda una empresa hi ha una dona, no, ells anaven junts i això va ser molt important el fet de tenir una mare que pintava molt, igual que ell, tot i que feien coses diferents i entre els dos tiraven avant el comerç, la casa, els iaïos que ja eren grans i vivien amb nosaltres. No eren pares iguals que els de les meves amigues, a casa meva els dos treballaven.

Del menjar qui se n'ocupava?

A casa meva i hi havia una dona que s'ocupava del menjar i de la casa, perquè els dos treballaven tot el dia, però quan plegaven els dos estaven per nosaltres i jo mai vaig dinar a casa dels meus pares sense que estiguessin el pare, la mare i els iaïos. Érem una família molt unida.

Pel que m'ha dit tenia un germà i una germana, creu que a l'hora d'educar-los hi va haver diferències?

No, la meva germana va anar a estudiar com ella volia a Barcelona. I la veritat és que mon germà va tornar de Barcelona i es va deixar d'estudiar perquè va voler.

Quan vostè era una xiqueta la van expulsar de les Carmelites, no?

El primer dia de classe, hi havia una taula rodona i xiquets i xiquetes al voltant, això a parvulari i hi havia una monja que li deien Hermana Juaquineta, bé total que veig la taula i vaig pensar ui aquesta és la meva i els hi vaig dir vosaltres canteu i jo balla que balla. Clar se m'aixecava el vestit i va entrar una monja i va dir: "li acabo de veure les calces" i jo no entenia el que passava. Van trucar els

meus pares i els hi van dir que fins que jo no tingués ús de raó i compregués que no podia fer aquestes bestieses no podia tornar a l'escola i això és als 7 anys, per tant, vaig estar 4 anys a casa aprenent a llegir, els números a jugar cartes i tot amb els meus iaïos, però no vaig aprendre a escriure fins als 7 anys que vaig anar al col·legi. Jo m'ho passava genial, els meus pares eren sensacionals i he tingut una família de la qual estic molt agraïda, especialment dels meus iaïos i dels meus pares.

En el món de l'art s'ha trobat mai en impediments simplement pel fet de ser dona?

L'escola de belles arts quan vaig entrar era molt masculista, molt estúpida i molt i molt cara. El director era un escultor que es passava la vida anant per les esglésies de Catalunya i agafant tot el que li agradava per al seu museu, que la veritat és que això estava fatal. Doncs quan jo vaig arribar em vaig trobar en aquest panorama, aquest senyor que no estava mai i el que manava més allí era el porter que tenia una espècie de botigueta allí dins i ens venia el material. Bé velles arts era un desastre, una vegada unes quantes o uns quants doncs ja teníem les nostres inquietuds i intentàvem fer obres especials, ja us podeu imaginar que hi havia gent que volia canviar més les coses i no en fer tots els quadres iguals. Me'n recordo que el primer any feia bodegons i teníem un professor molt bo, però que es posava malalt moltes vegades i ens van posar un Valencià maleducat i total que jo estava pintant i menjant olives i va agafar i em va llançar els pinyols dins la pintura. Jo no vaig dir res, però me'n vaig anar directe al director que llavors era un altre que estava més allí, però que era pitjor, dibuixava les dones en ànecs i feia uns dibuixos espantosos i no tenia caràcter. Imagineu quin panorama de profes absolutament passats de moda que teníem.

Quan comença a sentir-se còmoda en el que realment dibuixa, mentre està estudiant, després o sempre ha pintat el que ha volgut?

No, la veritat és que no podies fer el que volies, però si és veritat que això de posar verds a l'ombra i tot això jo no era l'única que ho feia, però ja va ser als últims cursos de l'escola, tot i que jo ho vaig fer sempre. A més un dia van dir porteu alguna cosa viva que es pugui dibuixar i jo vaig portar una escarola i aquell Valencià només em va dir: "com ha de fer això?" i li vaig dir: "només penso fer

això, ho he comprat i ho faré” i ho vaig tenir un munt de temps exposat al meu raconet per a que ell ho pogués veure. És que clar l'única manera de canviar les coses és posar-te de cul i que uns quants també s'hi posen, però no sempre era així.

Hi ha un moment que trenca esquemes i pinta vagines, va ser durant o després de l'escola?

Mentre anava a l'escola, però no allí. Considero que si les dones no hem evolucionat al mateix nivell dels homes és perquè no se'ns ha donat la mà i perquè no hem tingut presència anterior que ens animessin espills per mirar-nos, tota la història de l'art està plena d'homes, però també hi havia dones molt famoses que no se'ls hi ha donat importància.

Jo crec que l'home sempre ens ha volgut dominar, sempre ha tingut por a que siguem superior a ells, per què creu que passa això?

Perquè ells són els matxos.

Però creu que això ve donat des de sempre?

Sí, això ve d'una història molt masclista i des de sempre ve donat. Inclús a casa meva tot i tenir algú a la cuina a la meva germana i a mi sempre ens ha sortit ajudar. I això ve històricament donat i penso que encara queden molts de matxos i que moltes festes que fem ho fomenten. Durant la guerra les milicianes anaven vestides en pantalons, gorra i portaven armes i disparaven, però això immediatament quan va començar l'ajuda dels feixistes a Franco es va acabar, les dones van passar als hospitals, d'infermeres... La idea d'elles era lluitar, lluitar, lluitar i ho van fer fins que se'ls hi va prohibir.

Creu que hi ha hagut algun retrocés en la igualtat home i dona o sempre hem progressat?

Penso que després de la guerra civil va ser un desastre. Hi ha hagut èpoques que no tan sols no hem progressat, sinó que també hem retrocedit.

A París va ser quan vostè es va quedar embarassada?

Sí, això és el que em va fer obrir més els ulls i jo vaig pensar uf marxo de París. Perquè teníem un grup de teatre i ens encantava el teatre i sempre pensàvem en la possibilitat d'aprendre moltes coses per a després crear grups de joventut, total que estàvem preparant una peça que anys després la vam fer aquí a la Lira i posteriorment la vam repetir al Cassino, una història d'un "Latino", un escriptor que feia unes peces sensacionals, molt antisexistes, vivíem un ambient que jo vaig pensar que l'home en qui m'havia casat que era genial, que no era gens masclista, més tard em vaig adonar que era tot el contrari pobret, pobreta de mi. Sempre en aquella època que no hi havia feminisme ni mirada femenina sempre se'ls hi donava la raó als homes, una dona que no estava en la norma, que encara existeix, perquè encara ens miren malament, però no ens poden deixar a part ja, perquè no els deixem. La pell a base de palisses i de tot se'ns ha fet dura i de tot el que traus encara que sigui negatiu has d'estar sempre orgullosa, perquè penses que vas fer-ho sense acollonir-te i sense deixar que et dominessin. A mi quan tenia 16 anys ja em deia mon germà que jo era molt collonuda.

He llegit l'entrevista que li va fer Núria Gil i pel que he llegit he vist que el seu home la va fer patir molt. Si no li sap mal respondre, en quin moment es va adonar que estava patint violència masclista per part del seu home?

Quan vam començar a no estar d'acord en coses i quan per exemple vam venir aquí a Amposta i de seguida volíem ensenyar tot el que havíem après.

Mari, vostè quan es va separar de Niebla va marxar a Barcelona, no?

No, ja vaig marxar en ell, perquè el panorama i la batussa va començar aquí i jo vaig pensar ni els meus pares ni la xiqueta tenen perquè viure això i vaig voler marxar i em vaig equivocar totalment perquè aquí estava al segon pis de casa dels meus pares, vulgues o no encara que se'ls hi posa el cap de mala manera hi ha un exterior que controla una mica i que fa que no s'atreveixin a tant. Jo no m'atrevia a anar-me'n de casa, perquè pensava que no els hi podia fer això als meus pares i finalment vaig decidir marxar a Barcelona i li vaig dir a Niebla que jo tenia una amiga treballant a un institut i que jo podia anar a treballar allí i que

l'Àngela se'n podia venir en mi i li vaig dir que ell és podia quedar, però no va voler.

En quin moment diu prou?

A mi ja m'havien expedientat a l'institut i tot perquè clar la professora de Francès, el cura i jo vam començar a deixar reunir la majoria d'alumnes d'esquerres a les classes. Quan vam tornar a setembre llavors ens van dir que estàvem expedientats i que ja no podríem ensenyar mai més. De seguida que m'havien expedientat m'estava esperant una professora d'institut moderna de ciències naturals que volia que treballéssim conjuntament. El meu ex de vegades venia i mirava per les finestres a veure què feia jo i em picava al vidre i jo em girava i ni el mirava, però clar tot això ho van interpretar com un com deu ser aquesta tia que a part de ser d'esquerra el marit ha de venir a controlar-la, m'ho vaig passar fatal... Després la directora d'aquest institut em va donar el contacte d'unes monges que necessitaven professora i eren sensacionals, m'ho vaig passar estupendament. Jo vaig marxar de casa perquè a l'institut en conèixer la professora de francès i el cura em van dir: "escolta, no pot ser que estiguis en aquest tio", a part em veien que arribava en l'ull morat i vaig marxar en una maleteta roja que encara conservo en coses de l'Àngela i en l'Àngela.

Si no haguessis tingut el suport d'aquesta gent creus que no hauries fet el pas de marxar del costat de Niebla?

Sí, perquè jo ja l'havia fet. Quan et pegaven era perquè no feies el que et deien.

Mai va sentir por que la seva filla pogués arribar a sofrir com vostè ho estava fent en un futur?

No, i no vaig pensar-ho perquè vaig pensar que això havia d'acabar-se i que havíem de lluitar les dones. Immediatament que vaig marxar de casa ja em vaig posar en contacte en amigues que estaven relacionades en el feminisme.

Creu que encara continuen havent-hi moltes dones que no en són conscients de la discriminació masclista que avui en dia continuem patint?

De la violència masclista les que la pateixen se n'han d'adonar perquè és molt bèstia, però n'hi ha una altra que no és de pegar, que és de manar, quan et diuen: "això són hores de sortir o manera de vestir", aquesta repressió encara perdurarà. Hi ha moltes mares que no s'adonen del mal que fan a les filles quan les controlen i els hi diuen "vas massa curta", home per favor hi ha mares que són per a posar-les contra a la paret. Vosaltres com ho heu tingut en les vostres mares?

Jo amb el treball que estic fent me n'estic donant compte de la meva part més sexista i m'adono de situacions que ara veig a casa i que abans no veia i que discuteixo molt més en mon pare que abans. Jo reconec que a casa meva no hi ha igualtat.

És molt bo tenir igualtat, jo no sé què hagués fet, potser m'hauria suïcidat o no sé per què m'ho vaig passar molt malament. També ho vaig tenir mot bé a casa tot i que ma mare no donava suport en estudiar belles arts, belles arts i males arts em deia sempre.

A Barcelona va crear la Sal, no?

Sí i mireu com estaven les coses que no entenien que unes noies busquessin un local, total que vam anar al barri xinès a buscar i el primer que feien era mirar-nos i recordo que van dir: "si es por eso putas no són mamá se lo podemos alquilar" i nosaltres vam pensar bé, s'han adonat que som una altra classe de femelles que ells consideren. Jo crec que el Llar que va ser tan exitós que a mi em va donar la força després per intentar obrir un bar a Barcelona que tingués característiques ja de feminista i que tingués una biblioteca.

Ara amb els mèrits que se li han donat i en 80 anys quasi acabats de complir pensa en jubilar-se?

Ui, jo mentre respiri donaré guerra. Tinc idea fer una sèrie que es dirà en comptes de Mare Nostrum, Mare Nostra, una mar femenina. A la mar hi ha bèsties que s'han tractat molt malament, les balenes per a mi són ancestres de les dones

perquè ni els Japonesos ni els Xinesos han aconseguit extingir-les ni deixar-les de costat.

Quins consells ens donaria a nosaltres com a dones de la nova generació per a poder afrontar totes les discriminacions que encara ens queden per viure?

Jo diria que estigueu sempre en els ulls molt oberts, les orelles molt obertes, el cony molt obert, les mans, tot molt obert, però també saber tancar quan cal, és a dir molt obert aprenent i agafant coneixements per a vosaltres, però a la vegada donant tot el que poguéssiu.

Creu que en un futur arribarem a la igualtat home-dona?

Jo crec que la igualtat no és interessant, hem de tenir les mateixes possibilitats de ser diferents. El que més m'agrada del feminisme és que lluitem per la nostra diferència precisament, no per ser iguals que els homes. Ara ja estem una mica espavilades, doncs al màxim, ja no tornéssim a anar cap enrere perquè no seria la primera vegada.

Annex 2. Entrevista a X1 i X2 (80 anys)

Quins eren els rols que els vostres pares tenien a casa?

X1: A casa meva vivíem a una masia i el meu pare treballava allí mateix cuidant la finca i la meva mare s'encarregava de nosaltres que érem 5 fills i prou feina tenia...

Les feines de casa les feia la teva mare o entre els dos?

X1: El meu pare de vegades cuinava, se li donava molt bé, però normalment les feines de casa eren cosa de ma mare així com nosaltres.

X2: En canvi, a casa meua era diferent, qui fèiem eren les filles, el meu germà ajudava al meu pare a la feina i nosaltres fèiem les feines de casa fins que en ser més grandetes vam començar a treballar.

Suposo que vol dir que ajudàveu a la vostra mare, però ella també feia la feina de casa, no?

X2: No no, ma mare mirava i ja, érem les filles qui fèiem tota la feina de casa, és a dir que això va a mares i a cases.

X1: Però ma mare sí, portava ella la casa perquè tampoc tenien a qui deixar els fills i en el sou de l'home passaven i en aquells temps ens conformàvem amb el que teníem, no necessitàvem més. Llavors els fills tots els diners que vam guanyar fins que no ens vam casar els entregàvem a casa.

Llavors la boda la pagaven els pares?

X1: En el nostre cas no, ens vam hipotecar per a casar-nos.

X2: Nosaltres tot el matrimoni que portàvem eren 2000 pessetes i en això vam començar la vida junts.

Vostès abans de casar-vos, si volíeu quedar amb els amics, quedar junts o el que fos, demanàveu permís al pare o a la mare?

X1: A la mare, tot i que sortíem poc, si sortia alguna nit era a pegar la volta al poble.

X2: Nosaltres anàvem al cine a la Ràpita per la tarda i havia de venir una persona gran per a vigilar-nos i jo si sortia de nit era perquè sortia amb els pares, sinó no em deixaven. És més, nosaltres dos junts mai ens van deixar estar sols, sempre ens controlava algú i sí que hi havia embarassos en aquella època, però havia de ser un "aquí te pillo aquí te mató", perquè sempre anaves controlat.

Abans estava mal vist separar-te?

X1: Sí i a part si una xica havia festejat en un xic només un parell d'anys i se'l deixava, a aquesta ja se li refregaven tots els xics i ja és com si fos una qualsevol.

X2: Allò era una altra manera de viure.

X1: Era massa inquisició i ara hi ha massa llibertat.

X2: Molt bé, no teníem llibertat per a res, perquè és que no poder anar ni d'aquí a casa al ball que està al carrer de darrere pues... i si per exemple estàvem jo i ell aquí al menjador i el meu pare i ma mare volien anar-se'n a dormir, deixaven a alguna germana o tieta perquè ens vigiles.

X1: Artèmia, Miguel i nosaltres vam començar a sortir el mateix dia, ell i Miguel es van parlar per a demanar-nos-ho.

Llavors ho havien de preguntar als pares?

X1: Primer ho parlàvem en la xica i si estava d'acord llavors amb el pare. Primer passàvem pel purgatori i després passàvem a Sant Pere!

Quan vostè sortia ni que fos per anar al cine no t'alertaven que paressis compte pel fet de ser dona?

X2: No, perquè sempre anava acompanyada i a part tots érem coneguts aquí al poble i ningú ens volíem el mal entre nosaltres i del poble tampoc és que sortíssim molt. Tot i això, tampoc se sentia que passessin moltes coses.

X1: Érem tots amics aquí al poble i no hi havia maldat i tampoc es tenia l'oportunitat perquè no sortien de nit.

Quan vau tenir els vostres fills, vau decidir donar-los més llibertat de la que vosaltres havíeu tingut suposo. Us va ser complicat?

X2: Ells ja van néixer a Tarragona, la manera de viure ja era una altra. Als 14 anys o així ja van començar a sortir una estona amb els amics, Sisco i Angelina junts, però ella no sortia tota sola i sortir de nit tampoc no sortien.

X1: I quan festejaven també venien en nosaltres si havíem de fer alguna cosa, tot i que no els privàvem tant com ens van privar a nosaltres, nosaltres només els diem que quan es fes de nit estiguessin a casa.

Quan vau saber que tindríeu un fill o una filla, teníeu preferència per algun sexe?

X1: Jo volia xiquet i ella tant li era, però després de tenir a Angelina, volia una altra xiqueta perquè me'n recordo que ella li feia aquells vestidets que pareixia una nineta i jo me l'enduaia per tot.

X2: Jo vaig tenir dos avortaments entre Angelina i Sisco i em van dir que un dels dos venia bessonada, perquè vaig treure dues boles.

X1: Llavors després ja va venir Sisco i ja vam prendre mesures, tot i que sempre les he pres jo, ella mai s'ha pres res.

Treballàveu els dos?

X2: Jo no vaig anar mai a classe i no sabia fer res, però de forma autodidàctica vaig anar aprenent a cosir i quan vaig tenir els fills em va tocar cuidar-los i quedar-me a casa i només entrava el sou de guàrdia civil de, però no donava prou i quan Sisco tenia 2 mesos i mig vaig buscar feina cosint, tot i que ell plorava molt, me la vaig deixar i després quan va fer-se més grandet vaig tornar a treballar i d'això he treballat tota la vida.

De les feines de casa i cuidar els fills sempre se n'ha encarregat vostè?

X1: Bé, jo feia moltes vegades el menjar, que encara el faig ara i amb els xiquets també t'ajudava, que més d'una vegada els adormia i els dutxava jo.

Llavors va haver-hi un progrés, perquè abans les vostres mares no treballaven i tu tieta ja vas treballar i aportar en l'economia de casa.

X1: Ma mare sí que va treballar, però quan vam haver d'abandonar la masia per culpa dels maquis que ens ho van prendre tot i llavors ens vam escampar tant els fills com ma mare i mon pare per tot el territori, ma mare estava a un hostal a Bot, jo a Gandesa, les meves germanes a Tortosa fent de minyones, ton iaio a Bot també i mon pare va baixar aquí al Poblet perquè se'n va assabentar que començaven a fer-lo i quan li van donar la casa ja vam baixar tots.

Així va estar tots separats de la família...

X1: Sí, però era el que tocava i ja et dic que llavors et conformaves amb el que tenies i t'adaptaves a les situacions adverses de la vida. Avui en dia som víctimes del consum i necessitem molt per viure, mira se'm va quedar una frase quan Sisco va estar treballant a Mèxic, jo sempre dia que vindria en una Mexicana i sí, va venir, molt maja i en estudis i aquella xica em va dir: "vosotros teneis grandes casas, grandes carros, però no estais viviendo la vida, sois victimas del consumo."

X2: Ja veus, nosaltres igual nos hem fet vells, hem fet els fills grans, els nets grans i mai hem tingut riquesa.

I respecte a com s'educa ara els fills en què esteu d'acord i en què en desacord?

X2: Trobo que tots els pares ho fan el millor possible, però està bé que es doni més llibertat, però trobo que se'n dona massa.

X1: Sempre s'ha de mantenir el respecte i em dona la sensació que la majoria de joves l'han perdut, ja sigui tant entre ells com en les persones grans i jo en una mirada del meu pare o ma mare ja en tenia prou.

Annex 3. Entrevista a P1 i M2 (65 anys)

Quan us va conèixer ho va poder explicar en total normalitat als vostres pares?

P1: No, tot i que fins que Miguel no em va demanar la mà davant del meu pare i ell va acceptar que anéssim junts, no vam poder sortir oficialment, és a dir que ell pogués entrar a casa, tot i que jo abans ja entrava a casa la seva àvia, però perquè la seva àvia i la meva eren amigues.

M2: Jo de vegades ja pujava a casa, però només quan estava sa mare, quan estava son pare no.

Tu a casa seva també vas haver d'anar?

P1: No, només era ell qui havia de demanar la mà. Nosaltres encara o vam tenir bé que al temps de sa padrina me'n recordo que cada vegada que quedava en Ramon a mi m'enviava en ells per a controlar, ells no podien estar sols.

Podíeu quedar-vos a dormir junts?

P1: No, nosaltres no vam dormir junts fins que ens vam casar ni quedar-nos sols a casa mirant la tele, tot i que els meus pares no eren estrictes, però a ma iaia ja la senties per l'escala, sols els deixeu a casa, com us en fieu? I sortir d'acampada en les amigues, segur que ma mare no m'hagués deixat per tal de no sentir a ma iaia. Si no hagués estat ma iaia crec que hauríem tingut més llibertat.

Suposo que vosaltres amb els fills també us ha degut passar igual, que a poc a poc et vas tornant més permissiu.

P1: Nosaltres sempre hem sigut permissius, el que sempre hem avisat per exemple a Noelia que tingués coneixement quan sortia, que en el primer que conegués no fos pim-pam-pum i que quan hagués de tenir una relació que m'ho digués, però fora d'això no he mortificat. Però ara ja no és el mateix que abans.

A casa quan vivíeu amb els pares ajudàveu a dur a terme les tasques de casa?

P1: Jo ajudava a casa, però en 16 anys ja vaig començar a treballar llavors tenia poc temps.

M2: Treballava jo, que volies que fes quan arribes els vidres.

Les vostres mares també treballaven i suposo que quan arribaven igual ho havien de fer tot, no?

P1: Sí.

El teu pare feia alguna tasca a casa?

P1: el dinar en dissabte, però ma mare sempre ha tingut aquesta mentalitat perquè quan Noelia de vegades deia: “Toni ha vingut i m'ha preparat això per a dinar” i ella li deia: “xica encara damunt que ve de treballar li fas fer el dinar” i ella li responia: “jo també vinc de treballar!”

Hi ha alguna cosa d'aquella època que vosaltres heu canviat en educar els vostres fills?

P1: Sí, més llibertat, Noelia moltes coses a casa no les ha fet, però per culpa meva perquè es posava a fer-ho i jo li deia: “va que acabaré jo fent-ho abans”, però de llibertat n'han tingut molta més a pesar que jo de la llibertat a casa dels meus pares no m'he pogut queixar. En ells també he parlat de moltes coses que amb els meus pares no podia parlar, temes de sexe i tot això en ma mare encara però amb el meu pare gens. A mi ma mare encara em va explicar alguna cosa, però no molt.

M2: A mi no.

Annex 4. Entrevista a S1 (50 Anys)

Sobre els rols/costums que se li atribuïen a la teva mare a casa, quins són els que més et xocaven?

S1: Ma mare treballava, portava el seu propi negoci, tot i això quan arribava a casa havia de posar la rentadora, estendre, netejar, fer el sopar, preparar el dinar de l'endemà. En canvi, mon pare també treballava, però quan arribava a casa no havia de preocupar-se de tot això, això era molt típic d'aquella època, els pares a casa no feien res.

I vosaltres com a fills?

S1: El meu germà i jo ens portem només 11 mesos i jo recordo que des de petita ma mare em va inculcar que quan em despertava havia de fer el llit meu i el del

meu germà, fins que vaig arribar als 12/13 anys i vaig observar que allò no era normal i li vaig dir a la meva mare que jo em faria el meu llit, però que el meu germà es fes el d'ell. Als 13 anys o així com jo protestava tant ma mare em va dir que d'acord, però a partir del dia que jo vaig deixar de fer el llit del meu germà, el llit sempre estava desfet, el meu germà no se'l va fer mai. Jo també desaparava taula en la meva mare i el meu germà i el meu pare es quedaven asseguts mirant.

I si volíeu sortir a passejar o amb els amics a qui ho preguntàveu?

S1: Normalment, a la meva mare, ja que el meu pare acostumava a estar per fora degut al seu treball, però quan ell estava a casa també li preguntàvem a la mare, però la seva resposta era pregunteu-li al vostre pare. Et contaré una cosa molt curiosa que a Júlia sempre li he contat, quan jo tenia 13 anys, feia 8è i l'any anterior el meu germà també havia fet 8è i havia anat d'excursió de final de curs a Mallorca i el meu germà quan va arribar el moment de marxar d'excursió el meu pare li va dir: "té, una capseta de preservatius i si pot ser gasta'ls tots campió!". A l'any següent em tocava a mi anar a l'excursió de final de curs a Mallorca i el meu pare no em va deixar anar i jo li vaig preguntar el perquè i em va respondre que perquè era dona. Aquell dia a casa meva va haver-hi un 2 de maig, jo plorant, explicant-li a ma mare que no era just i el meu pare dient-me que no i que no i ma mare no deia res. Clar, quan ell li va donar la caixa de preservatius al meu germà no va pensar que en qui els gastaria seria en una noia que també tenia un pare, imaginat com eren en aquella època i això que els meus pares eren moderns... En nosaltres havien parlat de sexe i de drogues, només ens portàvem 20 anys.

Tu sorties de festa?

S1: Jo vaig ser de sortir poc, però no em van deixar fins que no vaig tenir 18/19.

Quan vas començar a sortir en Agustí com s'ho van emprendre?

S1: Jo vaig començar a sortir en Agustí quan tenia 17 anys i compte el tema masclisme també... Agustí feia la mili en mon germà i venia molt aquí a casa, total que estava fart de vindre a sopar i dinar en mon germà a casa i quan jo els hi vaig dir a mons pares que jo sortia en ell, Agustí ja no podia venir a casa. I mon pare em va dir que el dia que Agustí hagués de tornar a entrar a casa primer

m'ho ha de demanar. Al cap d'un any o any i mig d'anar junts ens ho vam replantejar i Agustí va haver d'anar i demanar-me la mà davant de mons pares, a partir d'aquell dia ja tot normal.

Com a mínim vas tenir la sort que fora de casa et deixaven fer el que volguessis i no et retenien.

S1: Sí, perquè jo sortia en mon germà i havia de sortir i tornar a casa en ell i d'aquesta manera podia veure a Agustí, si no ho hagués tingut malament també.

Què agraeixes de l'educació que vas rebre dels teus pares?

S1: Que sempre em van ensenyar que s'havia de parlar tot, les emocions, inquietuds, problemes i sempre ho vam parlar tot en la família. Ells ens van ensenyar les drogues, com funcionaven els preservatius, això si sempre mirant a mon germà com si només anés per a ell. Recordo que em va dir tu això fins al dia que et cases oblidat.

Quan et van dir que estaves embarassada, tu que has tingut tant fill com filla, els temors que vas sentir van ser diferents?

S1: En aquell moment no, ara sí. Fa 50 anys no, de fet quan vau néixer vosaltres. Jo quan vaig tenir a Pau i me'n vaig assabentar que era un xiquet que no ho vaig voler saber fins que va néixer, quan em van dir que era un xiquet jo molt feliç i en Júlia igual, perquè en aquella època no hi havia tanta violència com ara, n'hi havia, però no era tan descarada. Jo me'n recordo quan jo i ta mare érem jovenetes que no vam pensar mai que ens podia passar alguna, nosaltres anàvem a una discoteca que estava dos km de la Ràpita i anàvem a peu i no teníem temor, ni teníem temor de pujar a cotxes d'altres persones. Però ara sí que ho noto, ara no pateixo per Pau, per qui pateixo és per Júlia i no vull eh, però és que és així. Jo tinc xiquet i tinc xiqueta i quan el meu fill marxa de casa no tinc els pensaments que tinc amb la meva filla, mai li he dit a ell que no torni sol a casa.

Jo crec que hi ha hagut un retrocés en aquest sentit, però per exemple en les tasques de casa ha hagut un progrés.

S1: Exacte, nosaltres ho fem tot a mitges. Jo de vegades sento que algun amic meu li diu a la parella “amor t'he posat una rentadora”, jo penso no perdona, t'he posat no, que la roba que hi ha dintre és dels dos. Nosaltres qui arriba més prompte a casa és qui fa o qui comença a fer les tasques que hi ha per fer, ja ho tenim assumit així des de sempre. De fet, a Pau i Júlia sempre els hi he ensenyat tot igual, Pau en 6 anys ja li vaig ensenyar a fer el vàter. De totes maneres jo penso que els homes no acaben de ser com nosaltres a l'hora de fer la feina de casa, per molt polits que siguin, perquè Agustí no ho acaba fent mai com jo.

Suposo que és perquè a Agustí no li van ensenyar com tu ho vas fer en Pau, has hagut de fer tu un treball en ser ell gran, per tant, no són tasques que els hi sorgeixin de manera innata com a nosaltres, però suposo que això de generació en generació anirà canviant.

S1: Sí clar, a poc a poc va canviant.

A nosaltres, com a dones que encara ens queda molt per viure quins consells ens donaries?

S1: El que sempre li dic a la meva filla, les dones no necessiten a cap home per viure.

És que som independents i exactament iguals.

S1: No, iguals no, jo diria que segons per al que som millors. Som més ordenades, tenim més disciplina, no sé potser també és perquè hem hagut de lluitar molt i potser això també ho portem dintre les nostres cèl·lules perquè les dones sempre ho han tingut molt malament. Ser mare i treballadora i ja no et dic autònoma perquè això ja és el màxim, però és complicat encara avui en dia al nostre país. I sempre li dic a Júlia que una dona si està en un home ha de ser per amor i perquè sigui mutu no per res més.

És que anys enrere les dones depenien econòmicament de l'home.

S1: Imaginat que abans les dones no podien ni fer un préstec si no era en la firma de l'home, imaginat... Ma mare quan es va establir per primer cop que va formar

un negoci propi li va haver de firmar el seu pare, si no no hagués pogut. I vosaltres encara heu de canviar més els homes i aquesta societat. La idea és que ells tenen molt per canviar i nosaltres els hem d'ajudar en el canvi. Jo sempre li he dit a Pau que mai tracte malament a una dona i que si mai veu a alguna dona maltractada que es tiri de cap a ajudar-la.

Annex 5. Entrevista a N1 (35 anys)

A casa teva hi ha alguns costums o rols que se t'atribueixen a tu o a la teva mare pel simple fet de ser dona? Quins?

Sí, les tasques de casa sobretot, com per exemple, posar rentadores, netejar els plats, fregar...

Creus que el teu germà ha estat educat en més privilegis o llibertats que tu pel fet de ser home?

Considero que sí, tot i que no sé si atribuir-ho del tot al fet de ser home o a la realitat d'avui en dia (avui en dia hi ha menys límits, els adolescents tenen més llibertats i fan coses que abans era impensable com tenir relacions sexuals en edats primerenques, el fàcil contacte amb el consum de tòxics...) tot allò que abans era per posar-se les mans al cap, ara està normalitzat. Per exemple, jo mai em vaig quedar a dormir a casa cap amiga, ni cap parella. En canvi el meu germà ha pogut fer-ho amb més facilitat. El mateix va passar amb l'edat que teníem cadascú quan ens van comprar el primer mòbil, o amb l'edat en quan vam començar a sortir a les nits i l'hora d'arribada. Jo amb 22 anys tenia d'hora límit les 3 de la matinada, ara el meu germà, no té hora d'arribada perquè pot dormir fora... tot i que han intentat educar-nos igual, és tot diferent. Però insisteixo en que ara en general els meus pares són més permissius i també més grans i a més a més, la realitat dels joves/adolescents és una altra.

T'has rebel·lat mai als teus pares per tal de poder canviar aquests rols sexistes?

Sí, sobretot quan jo ja he estat vivint fora de casa, m'he fet adulta i he après el que és un rol sexista, un micromasclisme... i al veure altres realitats, sense voler, vaig repassar conductes dels meus pares i vaig veure que hi havia coses que em grinyolaven. I m'he rebel·lat, i he intentat canviar algunes coses, però també he après que l'educació i formació que he rebut jo, no ha estat la que van rebre els meus pares i he après a conviure amb ells i no pretendre canviar-los.

La teva família t'ha jutjat mai pel teu caràcter i personalitat "rebel"?

Sí, algun cop ho han verbalitzat, però no m'ha importat perquè penso que sempre he tingut les coses molt clares, tot i que de vegades no he sabut veure que hi ha coses que no puc canviar.

A la feina t'has trobat mai en algun impediment simplement pel fet de ser dona?

Sí, només un cop, però sí. A una entrevista de feina, van dir-me que tot i que era el perfil, preferien que la figura de coordinació fos masculina.

Sempre que has volgut quedar en les amigues o sortir de festa a qui has demanat permís, a la mare o al pare? Per què?

A la meva mare. Perquè ella sempre ha tingut un paper més proper que el meu pare. Ella sempre ha estat més propera i s'ha mostrat més comprensiva, i ens ha posat més fàcil a mi i al meu germà la comunicació entre nosaltres per parlar. El meu pare sempre ha tingut un paper més distant.

Quan vas tenir la teva primera relació i ho vas dir a casa s'ho va emprendre igual el teu pare que la teva mare?

Ho vaig dir únicament a la meva mare i ella va preocupar-se molt. Al meu pare en canvi, li devia dir ella perquè jo mai li vaig arribar a dir i ell mai me n'ha fet referència. A casa mai va haver la típica conversa d'educació sexual, era quelcom tabú del que no es parlava i si se'n parlava era per recordar que estava prohibit fer-ho i que em podia quedar embarassada i m'arruïnaria la vida perquè era jove, estava estudiant, etc.

Què agraeixes i què canviaries de l'educació que vas rebre dels teus pares?

Penso que tot s'aprèn alguna cosa, i agraeixo haver estat capaç de veure més enllà de l'educació que em van donar per veure que hi ha hagut coses que sí (com que mai em van pegar, no m'ha faltat mai l'amor dels meus pares, etc.), però també n'hi ha hagut que no (com no haver parlat mai sobre la sexualitat i el sexe, i utilitzar les prohibicions com a eina pedagògica en alguns casos com consum de tabac, el sexe...).

Penses que les noves generacions estem progressant adequadament a nivell igualtat home/dona? Per què?

Per una part penso que sí, hi ha moltes més generacions conscienciades de que han de viure i estem vivint una realitat diferent a la dels pares i que han de tenir relacions sanes i de respecte entre ells. I penso que el mateix passa amb les feines i els processos de selecció, cada cop es nota més la igualtat entre homes i dones; tot i que encara hi ha un camí llarg a fer.

Tens preferència per tenir un fill o una filla? Quins són els motius?

No tinc preferències, prioritzo que vingui sa i que tingui una infància feliç. Però molt dins de mi no he de negar que penso que tindrà tendència a patir més si tinc una nena (que no li passi res sola per la nit pel carrer, que no se senti assetjada, el perill de violació...).

Si tinguessis una filla, quins consells li donaries per poder adaptar-se a viure en un món on la discriminació sexista continua present dia a dia?

Que hi haurà moments de la vida que no podrà fer coses o que la veuran amb uns altres ulls només pel fet de ser dona, i llavors serà el moment de demostrar el seu valor com a persona, independentment del seu sexe, orientació sexual o identitat. Com a consells li diria que "els rols de gènere" donen igual. El fet de ser nen o nena mai és una raó per a res. Mai. També li diria que ha de rebutjar l'obligació d'agradar. La seva feina no és ser desitjable, la seva feina és formar-se, agradar-se a ella mateixa i sentir-se realitzada. Per ella i per ningú més.

També li ensenyaria que les normes socials les creem els humans i no n'hi ha cap que no pugui canviar-se. Voldria que fos capaç de qüestionar-se allò que a la nostra cultura considera bé o malament només perquè porta anys sent així.

I per acabar, li parlaria de sexe i ho faria aviat, des de petita. L'aconsellaria dient-li que el sexe és un acte molt plaenter que té conseqüències que ha de saber i que allò que no la faci sentir bé o a gust no és sexe.

Annex 6. Entrevista a SP1 (21 anys)

Sobre els rols/costums que se li atribueixen a la teva mare a casa, quins són els que més t'impacten?

El que més em sorprèn és que encara el dia d'avui hi hagi aquesta imatge de què la dona és qui ha de parar més compte de totes les feines relacionades amb la casa. Per exemple, el fet que quan arriba l'home ha de tenir el menjar fet i a la taula.

Tu i el teu germà com a fills també ajudàveu o ajudeu a casa? Ajudeu per igual o un més que l'altre?

No, no hem ajudat per igual. Ell mai ha tingut el costum d'ajudar en les feines de casa simplement perquè se les trobava fetes, en canvi, jo sí.

Sempre que has volgut quedar en les amigues o sortir de festa a qui has demanat permís, a la mare o al pare? Per què?

En aquest cas mai he tingut problemes perquè he tingut bastanta llibertat, i no recordo que haguès que demanar permís.

Quan vas tenir la teva primera relació i ho vas dir a casa s'ho va emprendre igual el teu pare que la teva mare?

Sobre aquests temes, he pogut parlar en tota la llibertat tant en un com en l'altre, en tot moment els hi he estat sincera i oberta en aquests temes i ells sempre m'han respost molt bé.

Què agraeixes i què canviaries de l'educació que vas rebre dels teus pares?

El que canviaria seria que haguessin tingut una mica més d'educació assertiva i responsabilitat madura en ells mateixos, ja que el problema va ser una mala gestió del divorci on estava molt involucrada, sent jo molt petita, però també ho agraeixo perquè vaig madurar abans i saber veure les coses per mi sola.

Penses que les noves generacions estem progressant adequadament a nivell igualtat home/dona? Per què?

Considero que no, perquè per desgràcia continuen havent-hi moltes ments tancades que eduquen als fills en aquesta mentalitat sexista.

Tenies preferència per tenir un fill o una filla? Quins eren els motius?

Al principi pensava que no, però realment de primeres volia tenir un fill, perquè penso que en les filles tens més preocupacions, sobretot quan comencen a sortir, ja que tenen més "risc" de què els hi pugui passar alguna cosa.

Quins consells tens pensats donar a la teva filla per a que pugui adaptar-se a viure en un món o la discriminació sexista continua present dia a dia?

És una cosa que encara no sé molt bé com fer, perquè poden haver-hi moltes situacions, però espero que tingui molt present els valors que ella vulgui optar per anar agafant i sobretot donar-se valor a ella mateixa, sense sentir-se superior a ningú, però que tampoc es deixi xafar, independentment del sexe.

Annex 7. Enquesta

Sexe *

- Masculí
 - Femení
 - Altres
-

Edat *

- Menor de 16 anys
- Entre 16 i 25
- Entre 25 i 35
- Entre 35 i 45
- Major de 45

Què creus que significa la paraula feminisme? *

- Moviment polític i social que lluita per la igualtat de drets entre homes i dones.
 - Moviment polític i social que lluita per tal que la dona pugui arribar a ser superior a l'home.
 - Moviment polític i social que promou la misàndria (aversió o prejudici envers els homes).
-

Et consideres feminista? *

- Sí
 - No
 - No ho sé
-

Saps què és un comportament sexista? *

- Sí
 - No
-

Creus que la societat d'avui en dia continua sent majoritàriament sexista? *

- Sí
 - No
-

Si un nen té una mentalitat sexista, quin creus que és el factor que MÉS l'ha pogut influenciar * a tenir-la?

- L'educació rebuda per part dels pares
- Els companys de l'escola
- L'educació rebuda a l'escola
- Els mitjans audiovisuals
- Altres...

Després de la secció 3 [Ves a la secció següent](#) ▼

Secció 4 de 4

Qui acostuma a... ✕ ⋮

Les properes preguntes fan referència a qui acostuma a dur a terme les següents tasques a casa vostra.

Qui acostuma a cuinar? *

- La mare
- El pare
- Tots dos

Qui acostuma a encarregar-se'n dels assumptes burocràtics? *

- La mare
- El pare
- Tots dos

Qui acostuma a netejar la casa? *

- La mare
- El pare
- Tots dos

Qui acostuma a posar la rentadora? *

- La mare
- El pare
- Tots dos

Qui acostuma a arreglar algun aparell o moble quan no funciona o es trenca? *

- La mare
 - El pare
 - Tots dos
-

Qui acostuma a anar a fer la compra? *

- La mare
 - El pare
 - Tots dos
-

Qui acostuma a planxar la roba? *

- La mare
 - El pare
 - Tots dos
-

Qui acostuma a parar i desparar taula? *

- La mare
 - El pare
 - Tots dos
-

Qui acostuma a tenir cura de les persones grans? *

- La mare
 - El pare
 - Tots dos
-

I per últim, creus que la societat funcionaria millor si les dones no treballessin i es quedessin a casa? *

- Sí
- No